

**ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**  
**Факультет обліку та фінансів**  
**Кафедра обліку і оподаткування**

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА**

на здобуття ступеня вищої освіти  
магістр

на тему: «Методика обліку та аудит ремонту та модернізації основних засобів»

Виконав: здобувач вищої освіти  
за освітньо-професійною програмою  
Облік і оподаткування  
другого (магістерського) рівня вищої освіти  
спеціальності 071 Облік і оподаткування  
групи 1  
Дяговець Є. А.  
Керівник: Лега О. В.  
Рецензент: Прокопишин О. С.

**Полтава 2025 року**

**ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**  
**Факультет обліку та фінансів**  
**Кафедра обліку і оподаткування**

Освітньо-професійна програма Облік і оподаткування  
Спеціальність 071 Облік і оподаткування  
Рівень вищої освіти другий (магістерський)

**ЗАТВЕРДЖУЮ**

**Завідувач кафедри**

\_\_\_\_\_ Наталія КАНЦЕДАЛ  
14 листопада 2024 року

**З А В Д А Н Н Я**  
**НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ**  
**Дяговця Євгенія Анатлійовича**

1. Тема кваліфікаційної роботи: «Методика обліку та аудит ремонту та модернізації основних засобів»

керівник роботи: кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри обліку і оподаткування Лега Ольга Василівна

Затверджено засіданням кафедри протокол № 5 від 07 жовтня 2024 р.

2. Строк подання здобувачем вищої освіти роботи 11 грудня 2025 р.

3. Вихідні дані до роботи: фінансова звітність досліджуваного підприємства за 2022 – 2024 рр.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

Розділ 1. Теоретико-методичні засади обліку ремонту і модернізації основних засобів

Розділ 2. Облік ремонту і модернізації основних засобів

Розділ 3. Аудит ремонту і модернізації основних засобів

5. Перелік графічного матеріалу: схеми, рисунки, графіки, діаграми за темою та об'єктом дослідження.

6. Дата видачі завдання: 14 листопада 2024 р.

## КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

| № з/п | Назва етапів кваліфікаційної роботи                                  | Термін виконання етапів роботи | Примітка |
|-------|----------------------------------------------------------------------|--------------------------------|----------|
| 1     | Вибір і затвердження теми роботи.                                    | 03.10.2024 р. – 29.10.2024 р.  |          |
| 2     | Затвердження завдання на кваліфікаційну роботу, узгодження плану     | 30.10.2024 р. – 14.11.2024 р.  |          |
| 3     | Опрацювання літературних джерел                                      | 15.11.2024 р. – 10.11.2025 р.  |          |
| 4     | Збір, вивчення і обробка інформації, необхідної для виконання роботи | 15.11.2024 р. – 10.11.2025 р.  |          |
| 5     | Виконання теоретичного розділу роботи                                | 15.11.2024 р. – 03.02.2025 р.  |          |
| 6     | Виконання аналітичних розділів роботи                                | 04.02.2025 р. – 10.11.2025 р.  |          |
| 7     | Оформлення тексту роботи                                             | 11.11.2025 р. – 21.11.2025 р.  |          |
| 8     | Попередній захист роботи на кафедрі                                  | 24.11.2025 р. – 26.11.2025 р.  |          |
| 9     | Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень і пропозицій            | 27.11.2025 р. – 03.12.2025 р.  |          |
| 10    | Нормо-контроль                                                       | 04.12.2025 р. – 10.12.2025 р.  |          |
| 11    | Захист кваліфікаційної роботи                                        | 22.12.2024 р. - 24.12.2025 р.  |          |

## ЗМІСТ

|                                                                                                                   |    |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| ВСТУП.....                                                                                                        | 5  |
| РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ РЕМОНТУ ТА МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ.....                         | 9  |
| 1.1. Економічний зміст ремонту та модернізації основних засобів.....                                              | 9  |
| 1.2. Стан дослідженості проблеми та наукові напрями її вирішення .....                                            | 17 |
| РОЗДІЛ 2. ОБЛІК РЕМОНТУ ТА МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ.....                                                     | 25 |
| 2.1. Організаційно-правові засади діяльності та облікова політика підприємства .....                              | 25 |
| 2.2. Облік ремонту та модернізації основних засобів та відображення інформації у звітності.....                   | 39 |
| 2.3. Податкові аспекти ремонту та модернізації основних засобів .....                                             | 51 |
| РОЗДІЛ 3. АУДИТ РЕМОНТУ ТА МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ .....                                                    | 55 |
| 3.1. Мета, завдання та нормативно-інформаційне забезпечення аудиту ремонту та модернізації основних засобів ..... | 55 |
| 3.2. Методика та техніка проведення аудиту ремонту та модернізації основних засобів.....                          | 61 |
| 3.3. Узагальнення результатів аудиторського дослідження .....                                                     | 74 |
| ВИСНОВКИ.....                                                                                                     | 80 |
| СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....                                                                                   | 84 |
| ДОДАТКИ.....                                                                                                      | 95 |

## ВСТУП

**Актуальність теми.** В умовах динамічного розвитку економіки, зростання вартості основних засобів і технологічного оновлення виробництва особливого значення набуває ефективна організація їх ремонту та модернізації. Основні засоби є матеріальною основою діяльності будь-якого підприємства, а від їх технічного стану, ступеня зносу та раціонального використання залежить продуктивність праці, собівартість продукції та фінансові результати.

Невідповідність між темпами фізичного зносу основних засобів і можливостями підприємств щодо їх відновлення призводить до зниження ефективності використання ресурсів, виникнення простоїв, втрати конкурентних позицій. Саме тому своєчасне проведення ремонту й модернізації розглядається не лише як технічна необхідність, а як стратегічний напрям підвищення ефективності діяльності.

Водночас облік операцій, пов'язаних із ремонтом і модернізацією, потребує чіткого дотримання вимог П(С)БО 7 «Основні засоби» та міжнародних стандартів, зокрема МСБО 16 «Основні засоби», що визначають порядок визнання, оцінки, списання й відображення таких витрат у звітності. На практиці виникають проблеми розмежування поточних і капітальних витрат, правильного формування первинної документації, обґрунтування рішень щодо доцільності модернізації, а також контролю за використанням ресурсів.

Таким чином, дослідження теоретико-методичних і практичних аспектів обліку ремонту та модернізації основних засобів є актуальним і має важливе значення для підвищення достовірності облікової інформації, ефективного управління основними фондами та забезпечення фінансової стійкості підприємства.

**Мета і завдання дослідження.** Метою дослідження є обґрунтування теоретичних положень, методичних підходів та практичних рекомендацій щодо вдосконалення обліку, контролю й аудиту операцій з ремонту та модернізації основних засобів на підприємстві.

Для досягнення поставленої мети в роботі передбачено виконання таких завдань: 1) розкрити економічну сутність ремонтів і модернізації основних засобів та їх роль у забезпеченні ефективності виробничої діяльності підприємства; 2) дослідити нормативно-правове регулювання обліку операцій з ремонту та модернізації основних засобів відповідно до національних і міжнародних стандартів бухгалтерського обліку; 3) визначити особливості облікової політики підприємства щодо обліку ремонтів і модернізації та порядок відображення відповідних операцій у бухгалтерських регістрах і фінансовій звітності; 4) розробити пропозиції з удосконалення методики контролю за виконанням ремонтних робіт і модернізаційних заходів; 5) обґрунтувати методику проведення аудиту операцій з ремонту та модернізації основних засобів, визначити його етапи, процедури й методичні прийоми; 6) узагальнити результати дослідження й запропонувати напрями підвищення достовірності обліку та ефективності управління основними засобами підприємства.

**Об'єкт і предмет дослідження.** Об'єктом дослідження є процес організації бухгалтерського обліку, контролю та аудиту операцій, пов'язаних із ремонтом і модернізацією основних засобів на підприємстві. Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних аспектів обліку, контролю та аудиту операцій з ремонту та модернізації основних засобів, а також порядок їх відображення у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності підприємства.

**Методи дослідження.** У процесі виконання дослідження використано сукупність загальнонаукових і спеціальних методів пізнання, які забезпечили досягнення поставленої мети та вирішення завдань роботи: діалектичний метод - застосовано для розкриття сутності ремонтів і модернізації основних засобів, їх ролі у відтворювальному процесі та впливу на ефективність діяльності підприємства; методи аналізу й синтезу - використано при дослідженні теоретичних підходів до організації обліку та аудиту ремонтів і модернізації; порівняльний метод - застосовано для зіставлення національних і міжнародних

вимог (П(С)БО 7, МСБО 16) щодо відображення операцій із ремонту та модернізації основних засобів; метод узагальнення - використано для формування висновків і розробки рекомендацій з удосконалення облікових процедур; документальний метод - застосовано для аналізу первинних документів, реєстрів обліку та фінансової звітності підприємства; економіко-статистичні методи - використано для оцінювання динаміки витрат на ремонт і модернізацію основних засобів, а також для виявлення тенденцій у їх структурі; метод економічного аналізу та аудиту - застосовано при оцінці ефективності проведення ремонтів, перевірці правильності відображення витрат у бухгалтерському обліку та формуванні аудиторських висновків.

**Наукова новизна дослідження** полягає у вдосконаленні методичних підходів до організації обліку, контролю та аудиту ремонтів і модернізації основних засобів. Запропоновано авторську форму «Паспорта технічного стану основного засобу», що передбачає щорічну оцінку фізичного зносу, перегляд строку корисного використання та формування плану ремонтів на наступний період. Удосконалено аналітичний інструментарій аудиту шляхом розроблення таблиці оцінки функціонального стану основних засобів, яка дозволяє кількісно визначати їх придатність і обґрунтовувати доцільність ремонтних і модернізаційних робіт.

**Практичне значення одержаних результатів** полягає у можливості використання запропонованих рекомендацій для вдосконалення обліку, контролю та аудиту ремонтів і модернізації основних засобів на підприємствах різних форм власності. Запропонована форма «Паспорта технічного стану основного засобу» може бути впроваджена у внутрішню систему обліку для підвищення достовірності даних про технічний стан і планування ремонтних робіт. Розроблена таблиця аналітичної оцінки функціонального стану забезпечує практичний інструментарій для аудиторів та економістів у процесі перевірки ефективності використання основних засобів і прийняття управлінських рішень щодо їх оновлення.

**Апробація результатів дослідження.** Основні результати

кваліфікаційної роботи апробовані на науково-практичних конференціях різного рівня, зокрема: XXI Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми фінансової системи України», Черкаський державний технологічний університет, м. Черкаси, 21 листопада 2024 р.; III Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні проблеми сучасної науки: теоретичні та практичні дослідження молодих учених», м. Полтава, 14–15 квітня 2025 р.; Науково-практична конференція здобувачів вищої освіти «Сучасний стан і перспективи вдосконалення практичної підготовки здобувачів вищої освіти факультету обліку та фінансів», Полтавський державний аграрний університет, 2025 р.

**Публікації.** В ході виконання кваліфікаційної роботи опубліковано у співавторстві тези загальним обсягом 0,18 др. арк у матеріалах конференцій, авторський внесок становить 0,09 др. арк.

## **РОЗДІЛ 1**

### **ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ РЕМОНТУ ТА МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ**

#### **1.1. Економічний зміст ремонту та модернізації основних засобів**

Основні засоби є матеріальною основою господарської діяльності підприємства, визначаючи його виробничий потенціал, технічний рівень та конкурентоспроможність. Вони забезпечують безперервність виробничого процесу, виконання адміністративних, транспортних, комунікаційних та інших функцій, що формують економічний результат діяльності. Стан, структура та ефективність використання основних засобів безпосередньо впливають на обсяг виробництва, собівартість продукції, прибутковість і фінансову стійкість підприємства [40].

У процесі експлуатації основні засоби піддаються фізичному та моральному зносу, що призводить до поступової втрати їх технічних і споживчих властивостей. Зменшення продуктивності обладнання, зростання витрат на утримання, погіршення енергетичної ефективності або технологічного рівня зумовлюють необхідність проведення ремонтних і модернізаційних робіт. Такі заходи мають не лише відновлювальний, а й відтворювальний характер, адже спрямовані на підтримання або підвищення потенціалу основних фондів підприємства [42].

Ремонт основних засобів виступає інструментом збереження їх працездатності та продовження строку корисного використання. Економічна сутність ремонтних робіт полягає у відновленні функціональних властивостей об'єкта без зміни його первісного призначення. До поточних ремонтів відносять операції з усунення незначних несправностей і заміни зношених деталей, тоді як капітальні ремонти передбачають часткове або повне розбирання об'єкта, заміну основних вузлів і агрегатів, що значно впливає на строк служби та залишкову вартість засобів [24].

Модернізація, на відміну від ремонту, має поліпшувальний характер і пов'язана зі зміною технічних параметрів, конструктивних особливостей чи функціонального призначення об'єкта. Вона спрямована на підвищення потужності, зниження енергоємності, розширення функцій або впровадження нових технологічних можливостей. Тобто модернізація - це форма капітальних інвестицій, яка забезпечує приріст економічних вигод від використання об'єкта в майбутніх періодах [47].

Для підприємства своєчасне проведення ремонтів і модернізації має стратегічне значення. По-перше, воно сприяє збереженню активів і запобіганню втратам, пов'язаним із простоем устаткування чи зниженням якості продукції. По-друге, дозволяє раціонально використовувати фінансові ресурси, оптимізуючи співвідношення між витратами на ремонт і капітальними вкладеннями у нові засоби. По-третє, ремонтно-модернізаційна діяльність забезпечує адаптацію підприємства до технологічних змін, дозволяючи підтримувати рівень інноваційності без масштабного оновлення основних фондів [22].

Економічна ефективність таких заходів проявляється через зростання продуктивності праці, скорочення виробничих витрат, підвищення якості продукції та енергозбереження. Для управління цим процесом важливо забезпечити достовірний облік витрат на ремонт і модернізацію, їх обґрунтоване віднесення на поточні витрати або збільшення первісної вартості об'єкта. Саме від правильності класифікації витрат залежить формування фінансового результату, розмір амортизаційних відрахувань і показники прибутковості. Отже, ремонт і модернізація основних засобів є важливими складовими системи їх відтворення, що поєднують технічну, фінансову й управлінську функції. Вони забезпечують відновлення та розвиток матеріально-технічної бази підприємства, створюють умови для ефективного використання ресурсів і підтримання стабільного рівня конкурентоспроможності у динамічному ринковому середовищі [27].

Відповідно до господарської практики та нормативно-технічних

документів, ремонти основних засобів поділяються за метою, періодичністю та обсягом виконуваних робіт. У табл. 1.1 узагальнено основні види ремонтів необоротних активів і надано їх коротку характеристику.

Таблиця 1.1

### Класифікація та характеристика ремонтів необоротних активів

| Група ремонту                                               | Вид ремонту                           | Сутність та характеристика                                                                                                                                                                                                                                          |
|-------------------------------------------------------------|---------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Планові (профілактичні) ремонти                          | Поточний ремонт                       | Виконується для часткового відновлення працездатності об'єкта шляхом заміни або ремонту окремих деталей і вузлів. Не змінює технічних характеристик і призначення основного засобу. Витрати відносяться на поточні витрати підприємства.                            |
|                                                             | Середній ремонт                       | Передбачає часткове розбирання об'єкта, заміну або відновлення обмеженої кількості складових частин. Забезпечує часткове відновлення ресурсу без зміни технічних параметрів.                                                                                        |
|                                                             | Капітальний ремонт                    | Виконується для відновлення справності та наближення ресурсу до повного. Включає заміну або відновлення базових вузлів і агрегатів, повне розбирання та випробування обладнання чи конструкцій. Проводиться, як правило, з періодичністю понад один рік.            |
|                                                             | Планово-запобіжний ремонт             | Система організаційно-технічних заходів профілактичного характеру, що здійснюється за попередньо затвердженими графіками для запобігання аварій та зниження рівня зносу основних засобів.                                                                           |
| 2. Позапланові (аварійні) ремонти                           | Аварійний ремонт                      | Виконується поза планом у разі виникнення аварійної ситуації або раптового виходу з ладу об'єкта. Має невідкладний характер і потребує документального підтвердження причин пошкодження.                                                                            |
|                                                             | Вимушений ремонт                      | Проводиться внаслідок пошкоджень, що спричинили порушення технологічного процесу. Може вимагати часткового демонтажу або заміни обладнання.                                                                                                                         |
| 3. Технічне обслуговування транспортних засобів             | Щоденне технічне обслуговування (ЩТО) | Комплекс заходів для підтримання працездатності автомобіля, що включає перевірку технічного стану, заправлення рідинами, усунення дрібних несправностей, очищення та санітарну обробку.                                                                             |
|                                                             | Перше технічне обслуговування (ТО-1)  | Профілактичне обслуговування автомобіля, що виконується після пробігу 4000–5000 км і спрямоване на запобігання зносу деталей та продовження строку служби транспортного засобу.                                                                                     |
| 4. Поліпшувальні роботи (ремонтно-модернізаційний комплекс) | Модернізаційний ремонт (комбінований) | Поєднує відновлення технічних характеристик з одночасним удосконаленням об'єкта, поліпшенням його техніко-економічних параметрів і частковою заміною застарілих конструкцій на більш ефективні. Зазвичай має ознаки капітального ремонту з елементами модернізації. |

Узагальнення наукових підходів та нормативних вимог дало змогу систематизувати види ремонтів необоротних активів за критерієм періодичності, технічного змісту та економічного ефекту (табл. 1.1). Така класифікація дозволяє точніше відображати ремонтні витрати в обліку, визначати доцільність проведення ремонтів різного типу й оптимізувати структуру витрат підприємства.

Розмежування видів ремонтів має важливе значення для обліку, оскільки саме від правильності класифікації робіт залежить порядок відображення витрат у бухгалтерському обліку. Так, поточний ремонт відноситься на витрати діяльності поточного періоду, адже він не змінює майбутніх економічних вигод від використання об'єкта [13]. Натомість капітальний ремонт, який пов'язаний із відновленням основних конструктивних елементів, може впливати на строк служби та залишкову вартість активу. Планово-запобіжні ремонти формують систему профілактичного обслуговування, яка забезпечує попередження аварій і скорочення непередбачуваних витрат. Особливу роль відіграють аварійні та вимушені ремонти, що здійснюються поза планом і потребують ретельного документального підтвердження причин їх проведення, оскільки мають прямий вплив на формування собівартості продукції та фінансовий результат [2].

Ремонтна діяльність підприємства регулюється широким колом нормативно-правових актів, які визначають її види, порядок проведення та відображення в обліку. Систематизацію відповідних положень наведено у таблиці 1.2.

Систематизація нормативних положень свідчить, що в Україні відсутня єдина уніфікована класифікація ремонтів основних засобів, однак усі нормативні джерела поділяють їх на поточні, капітальні та поліпшувальні (модернізаційні). При цьому нормативно-технічні документи деталізують вимоги до проведення технічного обслуговування та визначають межу між ремонтними роботами й капітальними інвестиціями. Як видно з наведених даних, у різних нормативно-правових джерелах - від Методичних рекомендацій [33] до П(С)БО 7 «Основні засоби» [49] - виділяються переважно два основних

типи ремонтів: поточний і капітальний.

Таблиця 1.2

**Види ремонтів основних засобів у нормативно-правових актах України**

| Нормативно-правовий акт                                                                                | Основні види ремонтів / робіт                                               | Сутність визначення та акцент документа                                                                                                                                                            |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів                                       | Ремонт, капітальний ремонт                                                  | Витрати на ремонт визнаються витратами звітного періоду; капітальний ремонт спрямований на відновлення працездатності об'єкта без зміни його первісного призначення.                               |
| Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості             | Поточний, капітальний, гарантійний ремонт                                   | Розмежовано види ремонтів за економічним змістом і джерелами фінансування: поточний - у складі витрат виробництва, капітальний - як капітальні інвестиції, гарантійний - за рахунок постачальника. |
| Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №7 «Основні засоби»                                        | Ремонт, поліпшення (модернізація, добудова, реконструкція)                  | Розмежовано поняття витрат на підтримання об'єкта в робочому стані та поліпшення, що призводить до збільшення майбутніх економічних вигод.                                                         |
| Правила утримання жилих будинків та прибудинкових територій                                            | Поточний, капітальний ремонт                                                | Поточний ремонт спрямований на усунення незначних пошкоджень; капітальний - на відновлення основних конструкцій і поліпшення експлуатаційних характеристик будівель.                               |
| Положення про технічне обслуговування і ремонт дорожніх транспортних засобів автомобільного транспорту | Поточний, капітальний ремонт, технічне обслуговування                       | Визначено порядок проведення профілактичних і відновлювальних робіт на транспорті, їх періодичність та обсяг технічних операцій.                                                                   |
| Примірний перелік послуг з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій                      | Поточний, капітальний ремонт                                                | Окреслено види ремонтних робіт і робіт з поліпшення технічного стану, що підлягають включенню до складу послуг із ремонту.                                                                         |
| Інші нормативно-технічні документи (ДСТУ, ГОСТ, галузеві положення)                                    | Технічне обслуговування, модернізація, реконструкція, добудова, модифікація | Уточнюють технічні вимоги, порядок проведення робіт і критерії віднесення їх до поліпшень або підтримання в робочому стані.                                                                        |

Така класифікація закріплена як у бухгалтерській, так і у технічній документації, проте має свої відмінності у тлумаченні. Зокрема, для будівель та

споруд капітальний ремонт охоплює заміну спрацьованих конструкцій або деталей з поліпшенням експлуатаційних характеристик, тоді як для машин і механізмів - це повне розбирання агрегатів, заміна або відновлення базових вузлів, випробування після збирання [27].

Водночас на практиці ремонтні заходи тісно переплітаються з процесами модернізації, реконструкції, добудови, модифікації та технічного обслуговування, що також регламентуються нормативними документами. Їх економічна сутність наведена у таблиці нижче.

*Таблиця 1.3*

**Роботи, пов'язані з поліпшенням об'єктів основних засобів та підтриманням їх у робочому стані**

| Вид роботи                | Визначення                                                                                                                                                                                                                            |
|---------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Модернізація              | Удосконалення, покращення чи оновлення машин, обладнання, технологічних процесів відповідно до сучасних досягнень науки і техніки з метою запобігання техніко-економічному старінню та підвищення техніко-експлуатаційних параметрів. |
| Модифікація               | Видозміна об'єкта, внесення конструктивних або функціональних змін, унаслідок яких з'являються нові можливості чи функції.                                                                                                            |
| Реконструкція             | Відновлення первісних властивостей і параметрів об'єкта або пристосування його до нових умов експлуатації.                                                                                                                            |
| Добудування, дообладнання | Поліпшення технічних і економічних характеристик об'єкта шляхом розширення або вдосконалення окремих елементів.                                                                                                                       |
| Технічне обслуговування   | Комплекс операцій, спрямованих на підтримання працездатності об'єкта під час експлуатації, без відновлення його функцій.                                                                                                              |

Ремонт і модернізація мають не лише технічний, а й чітко виражений економічний зміст, оскільки формують частину витрат, пов'язаних із відтворенням основних засобів, і впливають на їх облікову вартість. Витрати на поточний ремонт визнаються витратами звітного періоду, а витрати на модернізацію, реконструкцію, добудову або дообладнання капіталізуються та збільшують первісну вартість активу. Таким чином, правильне розмежування понять «ремонт» і «модернізація» є критично важливим для достовірного відображення фінансового результату, визначення собівартості продукції та прийняття ефективних управлінських рішень щодо оновлення матеріально-технічної бази підприємства [47].

Однією з основних проблем організації бухгалтерського обліку витрат на ремонт основних засобів є розмежування витрат капітального ремонту та витрат на реконструкцію й модернізацію. Вивчення вітчизняної та зарубіжної нормативної й наукової літератури дозволило визначити основний критерій такого розмежування - характер впливу витрат на раніше встановлені нормативи використання об'єкта основних засобів. Якщо в результаті робіт відбувається лише відновлення первісних властивостей без зміни технічних параметрів і строку служби, витрати визнаються ремонтними; якщо ж роботи призводять до поліпшення, збільшення потужності, продуктивності або строку використання - вони вважаються модернізаційними чи реконструкційними [46].

Капітальний ремонт будівлі - це комплекс ремонтно-будівельних робіт, спрямованих на заміщення, відновлення або модернізацію конструкцій і обладнання, зумовлених фізичним зносом чи руйнуванням. Він може включати поліпшення експлуатаційних характеристик, оновлення планувальних рішень або благоустрою території без зміни габаритів об'єкта. Під час капітального ремонту, як правило, призупиняється експлуатація будівлі або її частин, що підтверджує масштабність та інвестиційний характер таких робіт [63].

Натомість поточний ремонт - це система робіт, що має профілактичний та підтримувальний характер. Його мета полягає у своєчасному усуненні незначних пошкоджень, підтриманні належних експлуатаційних властивостей конструкцій і запобіганні передчасному зносу. Поточний ремонт здійснюється регулярно, згідно з графіками планово-запобіжного обслуговування, і спрямований на забезпечення ефективної експлуатації будівлі або об'єкта від моменту завершення будівництва до настання потреби у капітальному ремонті чи реконструкції [24].

Згідно з п. 30 Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів, керівник підприємства самостійно приймає рішення щодо ідентифікації виду ремонту, спираючись на суттєвість витрат і результати аналізу конкретної ситуації [33]. Отже, саме рівень суттєвості витрат виступає визначальною ознакою для розмежування поточного й капітального ремонту.

Відповідно до п. 15 НП(С)БО №7 «Основні засоби», витрати, що здійснюються для підтримання об'єкта в робочому стані (проведення технічного огляду, нагляду, обслуговування, поточного ремонту тощо) і забезпечують отримання первісно визначеної суми майбутніх економічних вигод, включаються до складу витрат звітного періоду [49]. Водночас витрати, які призводять до покращення експлуатаційних характеристик, продовження строку служби або збільшення економічних вигод, підлягають капіталізації та відображаються у складі капітальних інвестицій. Питання відображення таких витрат у бухгалтерському обліку узагальнено в табл. 1.4.

Таблиця 1.4

**Формування інформації у бухгалтерському обліку щодо витрат на ремонт основних засобів**

| Критерій суттєвості витрат                                                                                                                         | Методика обліку                                                          | Аналітичний облік                                                                                                                                                                                                             |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Підтримання об'єкта основних засобів у працездатному стані та отримання первісно визначеної суми майбутніх економічних вигод від його використання | Витрати звітного періоду                                                 | Відображаються на рахунках витрат залежно від напрямку використання об'єкта: 23 «Виробництво», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут», 949 «Інші витрати операційної діяльності». |
| Поліпшення експлуатаційних характеристик (модернізація, добудова, реконструкція, часткове переобладнання)                                          | Капітальні інвестиції з подальшим збільшенням первісної вартості об'єкта | Облік здійснюється на рахунках 151 «Капітальне будівництво» або 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів» до введення об'єкта в експлуатацію.                                                                           |

Отже, правильна ідентифікація видів ремонтів та поліпшень основних засобів має вирішальне значення для достовірності фінансової звітності підприємства. Розмежування між поточними і капітальними витратами дозволяє забезпечити обґрунтованість формування собівартості, правильність розрахунку амортизації та достовірність оцінки активів, що є підґрунтям для подальшого аналізу наукових підходів до вирішення проблеми (п. 1.2).

Таким чином, організація ремонту та модернізації основних засобів є важливою складовою системи їх ефективного відтворення. Від правильного розмежування витрат на поточний і капітальний ремонт, реконструкцію чи

модернізацію залежить достовірність бухгалтерського обліку, об'єктивність фінансової звітності та результативність управлінських рішень. Визначальним критерієм виступає суттєвість витрат і їх вплив на майбутні економічні вигоди від використання об'єкта. Невирішеність питань класифікації ремонтів і єдиного підходу до їх оцінювання обумовлює необхідність подальшого наукового опрацювання цієї проблеми, що і визначає актуальність наступного підрозділу, присвяченого аналізу стану її дослідженості у вітчизняній та зарубіжній літературі.

## **1.2. Стан дослідженості проблеми та наукові напрями її вирішення**

Система обліку ремонтів і модернізації основних засобів в Україні ґрунтується на багаторівневому нормативно-правовому регулюванні, яке визначає порядок визнання, оцінки та відображення таких операцій у бухгалтерському й податковому обліку. Чинні стандарти, інструкції та методичні рекомендації встановлюють правила класифікації витрат, критерії капіталізації та порядок документального оформлення ремонтних робіт. Водночас практика їх застосування свідчить про наявність певних розбіжностей між положеннями національних і міжнародних стандартів, а також про потребу чіткого узгодження бухгалтерського та податкового підходів. Тому дослідження нормативної бази є необхідною передумовою для формування єдиних методологічних засад обліку ремонтів і модернізації основних засобів.

Достовірність і повнота інформації про основні засоби в бухгалтерському обліку забезпечується системою нормативного регулювання, яка охоплює різні рівні - від законодавчих актів до внутрішніх положень підприємства. Така багаторівнева система спрямована на формування єдиних методологічних засад відображення операцій з обліку, ремонту, модернізації, реконструкції та вибуття основних засобів. Нормативні документи різняться за юридичною силою та сферою застосування, формуючи чотири рівні регулювання

бухгалтерського обліку основних засобів (табл. 1.5).

Таблиця 1.5

**Рівні нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку  
основних засобів і ремонтних операцій**

| Рівень регулювання                           | Основні нормативно-правові акти                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Зміст і напрям регулювання                                                                                                                                                                                                                                 |
|----------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| I рівень - законодавчий                      | Цивільний кодекс України; Податковий кодекс України; Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»                                                                                                                                                                                   | Визначають загальні правові засади власності, використання і збереження майна підприємства, порядок ведення бухгалтерського обліку, обов'язки суб'єктів господарювання щодо складання звітності та податкового відображення операцій з основними засобами. |
| II рівень - стандарти бухгалтерського обліку | МСБО (IAS) 16 «Основні засоби»; МСФЗ (IFRS) 5 «Непоточні активи, утримувані для продажу та припинена діяльність»; МСБО (IAS) 17 «Оренда»; П(С)БО 7 «Основні засоби»; П(С)БО 14 «Оренда»; П(С)БО 28 «Зменшення корисності активів»; П(С)БО 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу та припинена діяльність» | Установлюють правила визнання, оцінки, переоцінки, амортизації, відображення ремонту та модернізації основних засобів у фінансовій звітності. Забезпечують методологічну єдність національної системи обліку з міжнародною.                                |
| III рівень - методичний                      | Накази, інструкції та положення Міністерства фінансів України: Інструкція з бухгалтерського обліку необоротних активів, Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів, Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості                             | Конкретизують порядок ведення аналітичного та синтетичного обліку основних засобів, відображення ремонтних і модернізаційних операцій, порядок документального оформлення й контролю за витратами.                                                         |
| IV рівень - внутрішньогосподарський          | Наказ про облікову політику підприємства; Статут (установчі документи); внутрішні положення з обліку, контролю та ремонту основних засобів                                                                                                                                                                       | Регламентують порядок організації обліку, відповідальність посадових осіб, вибір методів амортизації, класифікацію витрат на ремонт і поліпшення основних засобів з урахуванням специфіки діяльності підприємства.                                         |

Система нормативно-правового регулювання є багаторівневою, взаємопов'язаною і забезпечує узгодженість методологічних підходів до відображення ремонтів і модернізацій основних засобів. На верхньому рівні встановлюються загальні правові принципи, на середньому - стандарти й методичні положення, а на нижчому - внутрішні регламенти, що забезпечують практичну реалізацію вимог облікової політики на конкретному підприємстві. Такий підхід створює основу для достовірного відображення в бухгалтерському обліку інформації про технічний стан, оновлення та поліпшення основних засобів, що є передумовою ефективного управління ними.

Основним нормативним документом, який регулює порядок ведення бухгалтерського обліку операцій з основними засобами, включаючи їх ремонт, модернізацію та реконструкцію, є Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» (НП(С)БО 7) [49]. Відповідно до пункту 4 цього стандарту, основні засоби визначаються як матеріальні активи, які використовуються підприємством у процесі виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, для здавання в оренду або виконання адміністративних функцій і мають строк корисного використання понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший). Ключові положення НП(С)БО 7 [49] визначають не лише порядок визнання і оцінки основних засобів, а й правила обліку їх поліпшення. Так, згідно з пунктом 8 стандарту, первісна вартість об'єкта основних засобів збільшується на суму витрат, пов'язаних із модернізацією, модифікацією, добудовою, дообладнанням, реконструкцією тощо, якщо такі заходи сприяють підвищенню майбутніх економічних вигод, первісно очікуваних від його використання [49].

Це положення є принциповим для розмежування між поточними витратами та капітальними інвестиціями. Підставою для збільшення вартості основного засобу виступає покращення його експлуатаційних або технічних характеристик, що має забезпечити: збільшення строку служби активу; підвищення його продуктивності або надійності; зменшення витрат на експлуатацію чи обслуговування.

На етапі виконання робіт із поліпшення основних засобів витрати відображаються на рахунку 15 «Капітальні інвестиції», а після завершення робіт - капіталізуються шляхом збільшення вартості відповідного об'єкта на рахунку 10 «Основні засоби».

Після капіталізації підприємство зобов'язане переглянути строк корисного використання активу (п. 25), а також уточнити розрахунок амортизації, якщо модернізація істотно вплинула на технічний стан або строк служби об'єкта. Нарахування амортизації нової вартості починається з місяця, що настає за місяцем капіталізації (п. 29).

При цьому поліпшення об'єкта не змінює його інвентарного номера, якщо не створюється новий окремий об'єкт. У разі вибуття (наприклад, реалізації чи ліквідації) капіталізовані витрати включаються до балансової вартості активу, що враховується під час визначення фінансового результату від операції [49].

Для підприємств, що складають фінансову звітність за міжнародними стандартами, облік операцій з основними засобами регулюється Міжнародним стандартом бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16) «Основні засоби» [36]. Цей стандарт, подібно до НП(С)БО 7, визначає порядок визнання, оцінки, амортизації та відображення у звітності операцій, пов'язаних із ремонтом, реконструкцією, модернізацією та вибуттям основних засобів. МСБО 16 [36] передбачає, що витрати на поліпшення об'єкта включаються до його балансової вартості лише за умови, якщо вони забезпечують зростання майбутніх економічних вигод, яке можна достовірно оцінити. Інші витрати, що не призводять до підвищення корисності чи продуктивності активу, визнаються витратами звітного періоду.

Попри наявність нормативного регулювання (табл. 1.6), у практиці бухгалтерського обліку все ще виникають труднощі з класифікацією витрат на поліпшення. Це пов'язано з відсутністю чітких критеріїв, які дозволяють однозначно розмежувати капітальні витрати і витрати на поточне утримання. Тому особливої ваги набуває внутрішня облікова політика підприємства, у якій

необхідно чітко визначити підходи до обліку ремонтів, модернізацій та реконструкцій з урахуванням вимог стандартів.

Таблиця 1.6

**Порівняльна характеристика положень НП(С)БО 7 [49] та МСБО (IAS) 16 [36] у контексті поліпшення основних засобів**

| Критерій                                  | НП(С)БО 7 «Основні засоби»                                                                          | МСБО (IAS) 16 «Основні засоби»                                                                              |
|-------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Визначення поліпшення                     | Чіткого визначення немає, але подано приклади: модернізація, реконструкція, добудова, дообладнання. | Відсутнє пряме визначення; наведено опис витрат, що підлягають капіталізації.                               |
| Критерії капіталізації                    | Збільшення первісної вартості, якщо витрати сприяють підвищенню майбутніх економічних вигод.        | Капіталізація дозволена, якщо: 1) ймовірно отримання майбутніх вигод; 2) витрати можна достовірно виміряти. |
| Приклади поліпшень                        | Модернізація, реконструкція, добудова, дообладнання.                                                | Не наведено конкретного переліку; акцент зроблено на сутності змін і впливі на вигоди.                      |
| Облік витрат до завершення робіт          | Витрати накопичуються на рахунку 15 «Капітальні інвестиції».                                        | Витрати обліковуються на рахунку «Будівництво в процесі» (Construction in Progress).                        |
| Момент капіталізації                      | Після завершення робіт і введення об'єкта в експлуатацію.                                           | Після завершення робіт, коли актив готовий до використання.                                                 |
| Амортизація після поліпшення              | Перераховується, якщо поліпшення вплинуло на строк служби або технічний стан.                       | Аналогічно – переглядається строк корисного використання та метод амортизації.                              |
| Роль професійного судження                | Застосовується, але прямо не деталізується.                                                         | Має ключове значення при визначенні характеру та сутності витрат.                                           |
| Трактування економічної вигоди            | Економічна вигода = підвищення продуктивності, зниження витрат або продовження строку служби.       | Економічна вигода може проявлятися у зростанні доходів або зменшенні витрат.                                |
| Розкриття інформації в обліковій політиці | Рекомендовано, проте без встановлених вимог.                                                        | Обов'язкове розкриття методів обліку, критеріїв капіталізації та підходів до оцінки активів.                |

Отже, нормативно-правова база з обліку поліпшення необоротних активів в Україні є розвиненою, проте потребує уточнення окремих термінів і критеріїв визнання витрат. Гармонізація національних положень із міжнародними

стандартами сприятиме підвищенню прозорості, зіставності та достовірності фінансової звітності, а також формуванню єдиних методологічних засад обліку ремонтів і модернізації основних засобів.

Податковий аспект обліку ремонтів і модернізації основних засобів регулюється Податковим кодексом України (ПКУ) [48], зокрема розділом III, який визначає порядок визнання витрат для цілей оподаткування прибутку. Відповідно до вимог податкового законодавства, до поліпшень відносяться роботи, пов'язані з капітальним ремонтом, модернізацією, реконструкцією, технічним переоснащенням, тобто ті, що підлягають капіталізації і збільшують балансову (податкову) вартість активів. Натомість поточний ремонт не капіталізується, а включається до складу витрат операційної діяльності звітного періоду.

Раніше податкове законодавство передбачало граничні нормативи (зокрема, 10 % вартості об'єкта), у межах яких дозволялося відносити частину ремонтних витрат безпосередньо на витрати періоду. Проте ці обмеження скасовано, і нині підприємства мають право самостійно обґрунтовувати характер витрат на підставі їх економічної сутності та впливу на майбутні вигоди.

Згідно зі статтями 138 і 146 ПКУ [48], витрати на ремонт або поліпшення основних засобів можуть:

- збільшувати податкову балансову вартість активу (у разі капіталізації);
- визнаватися поточними витратами, якщо ремонт не змінює технічних характеристик об'єкта.

Відповідно до пункту 138.3.1 ПКУ [48], до податкових витрат включаються лише ті витрати, які безпосередньо пов'язані з господарською діяльністю підприємства. При цьому витрати на капітальний ремонт, реконструкцію, модернізацію чи технічне переоснащення не можуть бути списані одноразово - вони амортизуються протягом строку корисного використання оновленого об'єкта.

Розглянемо умовний приклад. У квітні 2024 року підприємство здійснило

реконструкцію власного виробничого корпусу, що входить до складу основних засобів підприємства. Загальна вартість робіт склала 1 200 000 грн. До складу реконструкційних робіт увійшли: перепланування виробничої площі, модернізація електромереж, монтаж нових вантажопідіймальних механізмів і встановлення енергоощадних систем освітлення. Відповідно до вимог НП(С)БО 7 «Основні засоби», такі витрати підлягають капіталізації, оскільки вони: покращують технічні параметри об'єкта; продовжують строк його експлуатації; забезпечують додаткові економічні вигоди у вигляді зменшення витрат на електроенергію та зниження експлуатаційних ризиків.

У податковому обліку, відповідно до ст. 138–146 ПКУ [48], підприємство не має права включити зазначену суму до поточних витрат. Ці витрати відображаються як капітальні інвестиції, збільшують податкову балансову вартість основного засобу і надалі списуються через амортизаційні відрахування.

Таким чином, підприємство повинно:

1. Відобразити понесені витрати на рахунку 15 «Капітальні інвестиції» з подальшим перенесенням на рахунок 10 «Основні засоби».
2. Збільшити первісну (балансову) вартість виробничого корпусу.
3. Почати нарахування амортизації нової вартості з місяця, що настає після введення в експлуатацію реконструйованого об'єкта.

Така організація обліку відповідає вимогам чинного законодавства, забезпечує узгодженість бухгалтерського та податкового обліку, а також сприяє підвищенню прозорості фінансової звітності підприємства. Порівняння таких підходів узагальнено у табл. 1.7.

Тож у бухгалтерському обліку головним критерієм визнання є економічна сутність витрат, тоді як у податковому – їх зв'язок із господарською діяльністю та правила капіталізації.

Узгоджене застосування обох підходів дозволяє уникнути розбіжностей між фінансовим і податковим обліком, підвищуючи прозорість фінансової інформації підприємства.

Таблиця 1.7

**Порівняння бухгалтерського та податкового підходів до обліку ремонтів і поліпшень основних засобів**

| Критерій                                        | Бухгалтерський облік (НП(С)БО 7)                                                                                           | Податковий облік (ПКУ)                                                                                                                 |
|-------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Мета відображення                               | Забезпечення достовірного формування первісної вартості та відображення реального технічного стану активів.                | Визначення об'єкта оподаткування прибутком і запобігання заниженню податкових зобов'язань.                                             |
| Критерій визнання витрат                        | Витрати визнаються поточними або капіталізуються залежно від їх впливу на майбутні економічні вигоди.                      | До податкових витрат належать лише витрати, безпосередньо пов'язані з господарською діяльністю. Поліпшення амортизуються.              |
| Поточний ремонт                                 | Відноситься на витрати звітного періоду за напрямом використання об'єкта (рахунки 23, 91, 92, 93, 949).                    | Включається до витрат операційної діяльності звітного періоду, зменшує базу оподаткування.                                             |
| Капітальний ремонт, модернізація, реконструкція | Капіталізуються через рахунок 15 «Капітальні інвестиції» з подальшим збільшенням вартості об'єкта на рахунку 10.           | Збільшують податкову балансову вартість активу, яка амортизується протягом строку корисного використання.                              |
| Амортизація після поліпшення                    | Перераховується строк і метод амортизації, амортизація нової вартості починається з місяця, що настає після капіталізації. | Витрати визнаються через амортизаційні відрахування; початок амортизації – з місяця, наступного після введення об'єкта в експлуатацію. |
| Документальне підтвердження                     | Акти виконаних робіт, дефектні відомості, накази, бухгалтерські довідки.                                                   | Первинні документи, що підтверджують господарський характер витрат і їх зв'язок з діяльністю підприємства.                             |
| Вплив на фінансову звітність                    | Відображення у балансі збільшеної вартості основних засобів і зміни амортизаційних витрат.                                 | Впливає на податкову амортизацію та суму податку на прибуток у звітному періоді.                                                       |

Отже, система нормативного регулювання обліку ремонтів і модернізації основних засобів в Україні є багаторівневою та включає положення бухгалтерського, податкового й міжнародного законодавства. Незважаючи на розвинену нормативну базу, у практиці обліку залишаються дискусійними питання розмежування поточних і капітальних витрат, визначення критеріїв суттєвості та документального підтвердження поліпшень. Гармонізація національних стандартів із міжнародними вимогами та чітке закріплення підходів в обліковій політиці підприємства сприятимуть підвищенню достовірності, порівнянності й прозорості фінансової звітності.

## **РОЗДІЛ 2**

### **ОБЛІК РЕМОНТУ ТА МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ**

#### **2.1. Організаційно-правові засади діяльності та облікова політика підприємства**

Підприємство здійснює свою діяльність відповідно до вимог чинного законодавства України й положень власного Статуту, затвердженого рішенням загальних зборів учасників (Протокол №10 від 06.12.2023 р.).

Основним напрямом діяльності підприємства є розроблення, виробництво, дистрибуція та реалізація алмазного інструменту, верстатів і допоміжних пристосувань, що використовуються у будівельній галузі. Продукція компанії випускається під відомими торговельними марками DISTAR, ADTnS, Baumesser, Mechanic, які офіційно зареєстровані та захищені відповідно до законодавства про охорону прав інтелектуальної власності.

Виробничий процес організований на основі вітчизняних стандартів та технічних умов, що гарантує стабільну якість і безпеку продукції. Відповідність продукції вимогам безпеки підтверджена Сертифікатом відповідності № 255003/23, виданим компанією TUV Nord Baltik LLC згідно зі стандартом EN 13236:2019.

На підприємстві діє інтегрована система менеджменту якості, яка сертифікована відповідно до міжнародних стандартів ISO 9001:2015, ISO 14001:2015 та ISO 45001:2018. Сертифікація проведена міжнародним органом AENOR INTERNACIONAL S.A.U (Іспанія). Система менеджменту регулярно проходить аудит, що підтверджує високий рівень управління виробничими, екологічними та безпековими процесами.

Підприємство орієнтується на довгострокову стратегію розвитку, яка передбачає підвищення конкурентоспроможності, розширення ринків збуту та вдосконалення технологічних процесів. Значна увага приділяється оновленню виробничого обладнання, оптимізації витрат, підготовці та підвищенню

кваліфікації персоналу. Компанія стабільно забезпечує споживачів як внутрішнього, так і зовнішнього ринків високоякісною продукцією та сервісом.

Вищим органом управління підприємства відповідно до Статуту є збори засновників, до компетенції яких належить ухвалення стратегічних рішень щодо діяльності товариства. Поточне управління здійснює директор, який організовує фінансово-господарську діяльність та несе відповідальність за ефективність виробництва й дотримання фінансової дисципліни.

Станом на 31 грудня 2024 року на підприємстві працювало 271 особа, з яких більшість – фахівці з технічної та інженерної підготовки.

Юридична та фактична адреса підприємства: 36007, м. Полтава, вул. Решетилівська, буд. 45-А.

У 2024 році господарська діяльність українських підприємств, відбувалася в умовах продовження воєнного стану, нестабільного валютного курсу, високої інфляції та зростання виробничих витрат. Незважаючи на складну ситуацію, держава зберегла фінансову стабільність, що дозволило бізнесу продовжити роботу та виконувати свої податкові зобов'язання.

Для підприємств основними зовнішніми чинниками впливу стали коливання валютного курсу, подорожчання енергоносіїв і сировини, ускладнення логістики, а також дефіцит кадрів через воєнні обставини. Ці фактори зумовили зростання собівартості продукції та потребу в оптимізації виробничих і фінансових процесів.

Компанія адаптувала свою діяльність до умов ринку шляхом удосконалення виробництва, підвищення ефективності використання ресурсів і розширення збутових каналів. Незважаючи на обмеження, підприємство зберегло високі стандарти якості, підтверджені міжнародними сертифікатами ISO, та продовжує стабільно працювати, забезпечуючи внутрішній ринок алмазним інструментом і спеціалізованим обладнанням.

Керівництво підприємства постійно моніторить економічну ситуацію й оперативно реагує на зміни зовнішнього середовища, впроваджуючи заходи для мінімізації ризиків і збереження фінансової стійкості. Завдяки системному

підходу до управління ресурсами, підприємство зберігає конкурентоспроможність і потенціал розвитку навіть у кризових умовах.

Отже, в умовах воєнної економіки діяльність підприємства потребує постійного контролю за фінансовими результатами, ефективністю використання ресурсів і раціональністю витрат. Саме тому доцільним є проведення аналізу доходів і витрат підприємства, який дозволить оцінити динаміку фінансових показників, виявити чинники формування прибутковості та визначити напрями підвищення економічної ефективності діяльності.

Для оцінки ефективності господарської діяльності підприємства проаналізуємо структуру та динаміку доходів підприємства за 2022–2024 рр. Такий аналіз дозволяє простежити зміни у джерелах формування виручки, визначити тенденції розвитку основних напрямів діяльності та оцінити вплив чинників на фінансові результати підприємства (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

**Структура і динаміка доходів підприємства за 2022 - 2024 рр.**

| Види доходів                                     | 2022 р.              |                      | 2023 р.              |                      | 2024 р.              |                      | Відхилення 2024 р.<br>(+,-) до 2022 р. |                |
|--------------------------------------------------|----------------------|----------------------|----------------------|----------------------|----------------------|----------------------|----------------------------------------|----------------|
|                                                  | сума,<br>тис.<br>грн | питома<br>вага,<br>% | сума,<br>тис.<br>грн | питома<br>вага,<br>% | сума,<br>тис.<br>грн | питома<br>вага,<br>% | абсо-<br>лютне,<br>тис. грн            | відносне,<br>% |
| Чистий дохід від основної операційної діяльності | 303146               | 73,6                 | 415870               | 72,3                 | 500260               | 71,5                 | +197114                                | +65,0          |
| Інші доходи операційної діяльності               | 69903                | 17,0                 | 105886               | 18,4                 | 153360               | 21,9                 | +83457                                 | У 2,2 р.       |
| Фінансові доходи                                 | 18866                | 4,6                  | 25847                | 4,5                  | 22831                | 3,3                  | +3965                                  | +21,0          |
| Інші доходи                                      | 330                  | 0,1                  | 1276                 | 0,2                  | 119                  | 0,0                  | -211                                   | -63,9          |
| Дохід з податку на прибуток                      | 19807                | 4,8                  | 26632                | 4,6                  | 23265                | 3,3                  | +3458                                  | +17,5          |
| Усього                                           | 412052               | 100                  | 575451               | 100                  | 699835               | 100                  | +287783                                | +69,8          |

Упродовж 2022–2024 рр. дохідна база підприємства зросла на 287,8 млн грн або 69,8 %, що свідчить про розширення обсягів діяльності та стабільне становище підприємства на ринку. Найбільшу частку у структурі доходів

традиційно займає чистий дохід від основної операційної діяльності – понад 70 %, що підтверджує виробничу спрямованість компанії. Проте, попри зростання в абсолютному вимірі на 197,1 млн грн (65 %), його частка у загальній сумі дещо знизилася (з 73,6 % до 71,5 %), що пояснюється більш динамічним зростанням інших статей доходу.

Найсуттєвіше зростання спостерігається за статтею «дохід від іншої операційної діяльності», який збільшився у 2,2 раза і досяг 153,4 млн грн, що свідчить про розширення допоміжних напрямів бізнесу (здавання майна в оренду, послуги, продаж відходів тощо). Помірне зростання відбулося у доходах від фінансової діяльності (+21 %) та з податку на прибуток (+17,5 %). Натомість дохід від інвестиційної діяльності зменшився на 63,9 %, що може бути пов'язано зі скороченням обсягів вкладень або переорієнтацією коштів у виробничу діяльність.

Отже, динаміка доходів підприємства характеризується загальним позитивним трендом, що свідчить про ефективність управлінських рішень у сфері реалізації продукції та диверсифікацію джерел надходжень. Водночас підприємству доцільно посилити роботу щодо підвищення рентабельності основної діяльності та ефективного використання інвестиційного потенціалу.

Для комплексної оцінки фінансових результатів діяльності підприємства важливо проаналізувати не лише доходи, а й структуру витрат, які безпосередньо впливають на рівень прибутковості. Аналіз динаміки витрат дозволяє виявити основні напрями використання ресурсів, оцінити ефективність управління собівартістю продукції та визначити резерви для оптимізації витратної частини.

У табл. 2.2 представлено динаміку та структуру витрат і відрахувань підприємства за 2022–2024 рр., що дає можливість простежити тенденції їх зміни та визначити ключові фактори впливу на фінансові результати підприємства.

Таблиця 2.2

**Динаміка та структура витрат і відрахувань  
підприємства за 2022 - 2024 рр.**

| Види витрат і відрахувань                    | 2022 р.              |                   | 2023 р.              |                   | 2024 р.              |                   | Відхилення (+;-)<br>2024 р. до 2022 р. |          |
|----------------------------------------------|----------------------|-------------------|----------------------|-------------------|----------------------|-------------------|----------------------------------------|----------|
|                                              | сума,<br>тис.<br>грн | у %<br>до<br>суми | сума,<br>тис.<br>грн | у %<br>до<br>суми | сума,<br>тис.<br>грн | у %<br>до<br>суми | суми,<br>тис.<br>грн                   | у %      |
| Собівартість реалізованої продукції, товарів | 184328               | 59,3              | 255525               | 61,6              | 325018               | 58,1              | +140690                                | +76,3    |
| Адміністративні витрати                      | 14159                | 4,6               | 20174                | 4,9               | 31568                | 5,6               | +17409                                 | У 2,2 р. |
| Витрати на збут                              | 16306                | 5,2               | 21312                | 5,1               | 34348                | 6,1               | +18042                                 | У 2,1 р. |
| Інші операційні витрати                      | 56434                | 18,2              | 86875                | 20,9              | 142318               | 25,4              | +85884                                 | У 2,5 р. |
| Втрати від фінансової діяльності             | 74                   | 0,0               | 104                  | 0,0               | 318                  | 0,1               | +244                                   | У 4,3 р. |
| Інші витрати                                 | 19781                | 6,4               | 4322                 | 1,0               | 3054                 | 0,5               | -16727                                 | -84,5    |
| Втрати з податку на прибуток                 | 19807                | 6,4               | 26632                | 6,4               | 23265                | 4,2               | +3458                                  | +17,5    |
| Усього витрат                                | 310889               | 100               | 414944               | 100               | 559889               | 100               | +249000                                | +80,1    |

Упродовж 2022–2024 рр. загальний обсяг витрат і відрахувань підприємства зріс на 249,0 млн грн, або 80,1 %, що свідчить про розширення масштабів виробничо-господарської діяльності підприємства. Найбільшу частку у структурі традиційно займає собівартість реалізованої продукції – від 58,1 % до 61,6 %, що є закономірним для виробничого підприємства, діяльність якого орієнтована на випуск високотехнологічної продукції. Попри зростання на 140,7 млн грн (76,3 %), частка цього показника у 2024 р. дещо знизилася, що може свідчити про більш інтенсивне зростання інших витратних статей.

Найбільші темпи приросту продемонстрували інші операційні витрати, які зросли у 2,5 раза, досягнувши 142,3 млн грн. Це може бути пов'язано з підвищенням цін на енергоносії, матеріали, логістику та зростанням непередбачених витрат у воєнний період. Значне збільшення також спостерігається у адміністративних витратах (у 2,2 раза) та витратах на збут (у

2,1 раза), що відображає активізацію управлінських і маркетингових процесів, спрямованих на утримання позицій на ринку.

Натомість інші витрати скоротилися на 84,5 %, що є позитивною тенденцією й може свідчити про ефективніше фінансове управління або зменшення позареалізаційних втрат. Незначними залишаються втрати від фінансової діяльності, хоча їх рівень зріс у 4,3 раза, що потребує контролю за фінансовими ризиками.

Отже, витратна структура підприємства у 2022–2024 рр. характеризується загальним зростанням при відносному скороченні частки основної собівартості, що свідчить про розширення операційного масштабу підприємства, підвищення ролі управлінських і збутових витрат та необхідність посилення контролю за ефективністю використання ресурсів.

Для оцінки фінансових результатів діяльності підприємства недостатньо лише аналізу доходів і витрат - важливо також визначити рівень рентабельності та окупності, які відображають ефективність використання ресурсів і здатність підприємства генерувати прибуток. У табл. 2.3 наведено показники рентабельності та окупності за 2022 та 2024 рр., що дає змогу простежити динаміку прибутковості підприємства, визначити тенденції у формуванні фінансової стійкості та зробити висновки щодо ефективності господарської діяльності за період, що аналізується.

Аналіз даних табл. 2.3 свідчить, що упродовж 2022–2024 рр. фінансові результати діяльності підприємства демонструють тенденцію до зниження рівня рентабельності, що пояснюється зростанням собівартості, операційних витрат і впливом зовнішніх економічних чинників, зокрема воєнного стану та інфляційного тиску.

Показники рентабельності витрат знизилися: виробничих - на 10,6 п.п., операційних - на 14,9 п.п., а загальної рентабельності господарської діяльності - на 8,8 п.п. Це свідчить про скорочення прибутковості кожної гривні витрат і зниження ефективності виробничо-збутового процесу. Чиста рентабельність витрат також зменшилася з 26,2 % до 20,8 %, що вказує на зниження кінцевого

прибутку після врахування всіх видів витрат.

Коефіцієнти окупності витрат підтверджують ці тенденції: виробничих - знизився з 1,645 до 1,540, операційних - із 1,813 до 1,228, тобто на кожну гривню витрат підприємство отримує менше доходу, ніж у базовому році.

Таблиця 2.3

**Показники рентабельності та окупності підприємства за 2022 та 2024 рр.**

| Показник                                                                   | 2022 р. | 2024 р. | Відхилення (+,-)<br>2024 р. до 2022 р. |
|----------------------------------------------------------------------------|---------|---------|----------------------------------------|
| <b>Показники рентабельності та окупності витрат (витратні показники)</b>   |         |         |                                        |
| Рентабельність (збитковість) виробничих витрат, %                          | 64,5    | 53,9    | -10,6                                  |
| Рентабельність (збитковість) операційних витрат, %                         | 37,5    | 22,6    | -14,9                                  |
| Загальна рентабельність (збитковість) витрат господарської діяльності, %   | 34,8    | 26,0    | -8,8                                   |
| Чиста рентабельність (збитковість) витрат господарської діяльності, %      | 26,2    | 20,8    | -5,4                                   |
| Коефіцієнт окупності виробничих витрат                                     | 1,645   | 1,540   | -0,105                                 |
| Коефіцієнт окупності операційних витрат                                    | 1,813   | 1,228   | -0,585                                 |
| <b>Показники рентабельності реалізованої продукції (дохідні показники)</b> |         |         |                                        |
| Рентабельність (збитковість) продажу, %                                    | 39,2    | 35,0    | -4,2                                   |
| Рентабельність (збитковість) доходу від операційної діяльності, %          | 27,3    | 18,4    | -8,9                                   |

Зменшення дохідних показників рентабельності також є помітним: рентабельність продажу скоротилася на 4,2 п.п., а рентабельність операційного доходу - на 8,9 п.п. Це свідчить про посилення витратного навантаження та зменшення прибутковості реалізації продукції.

Отже, у 2022–2024 рр. діяльність підприємства залишається прибутковою, проте темпи зниження рентабельності потребують перегляду цінової політики, оптимізації витрат та підвищення ефективності операційної діяльності, щоб забезпечити стабільну фінансову стійкість підприємства у наступних періодах.

Для оцінки здатності підприємства забезпечувати стабільність своєї діяльності в умовах змін зовнішнього середовища важливе значення має аналіз показників фінансової стійкості. У табл. 2.4 представлено динаміку основних показників фінансової стійкості підприємства за 2022–2024 рр., що дозволяє

простежити тенденції у структурі капіталу, визначити рівень залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування та оцінити загальний фінансовий потенціал підприємства у досліджуваному періоді.

Таблиця 2.4

**Динаміка показників фінансової стійкості підприємства за 2022 – 2024 рр.**

| Показники                                                    | Нормативне значення (оптимальна динаміка) | 2022 р. | 2023 р. | 2024 р. | Відхилення 2024 р. до 2022 р.(+,-) |
|--------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|---------|---------|---------|------------------------------------|
| Показники структури джерел формування капіталу               |                                           |         |         |         |                                    |
| Коефіцієнт автономії                                         | >0,5                                      | 0,973   | 0,969   | 0,969   | -0,003                             |
| Коефіцієнт концентрації позикового капіталу                  | <0,5                                      | 0,027   | 0,031   | 0,031   | 0,003                              |
| Коефіцієнт фінансового ризику                                | <1                                        | 0,028   | 0,032   | 0,032   | 0,003                              |
| Коефіцієнт фінансової стабільності                           | >1                                        | 35,425  | 31,112  | 31,721  | -3,704                             |
| Коефіцієнт поточних зобов'язань                              | Підвищення                                | 1,000   | 1,000   | 1,000   | 0,000                              |
| Коефіцієнт страхування бізнесу                               | Підвищення                                | 0,001   | 0,001   | 0,001   | 0,000                              |
| Коефіцієнт страхування власного капіталу                     | Підвищення                                | 0,001   | 0,001   | 0,001   | 0,000                              |
| Коефіцієнт страхування статутного капіталу                   | Підвищення                                | 14,733  | 14,733  | 14,733  | 0,000                              |
| Показники стану оборотних активів                            |                                           |         |         |         |                                    |
| Коефіцієнт маневреності власного капіталу                    | >0,5                                      | 0,697   | 0,751   | 0,720   | 0,023                              |
| Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними коштами | >0,1                                      | 0,961   | 0,959   | 0,958   | -0,003                             |
| Коефіцієнт забезпеченості запасів власними коштами           | >0,5                                      | 2,661   | 3,296   | 3,613   | 0,952                              |
| Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів             | Підвищення                                | 0,557   | 0,603   | 0,579   | 0,022                              |
| Показники стану основного капіталу                           |                                           |         |         |         |                                    |
| Коефіцієнт майна виробничого призначення                     | Підвищення                                | 0,342   | 0,291   | 0,267   | -0,075                             |
| Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні        | Підвищення                                | 0,196   | 0,161   | 0,160   | -0,036                             |
| Коефіцієнт нагромадження амортизації                         | Зниження                                  | 0,440   | 0,506   | 0,551   | 0,111                              |
| Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів    | Підвищення                                | 2,389   | 3,144   | 2,680   | 0,291                              |

Аналіз даних табл. 2.4 свідчить, що фінансова стійкість підприємства у 2022–2024 рр. залишається високою та стабільною, що підтверджується значенням коефіцієнта автономії на рівні 0,969, тобто понад 96 % активів підприємства сформовано за рахунок власного капіталу. Це свідчить про незначну залежність від зовнішніх джерел фінансування та мінімальний фінансовий ризик (коефіцієнт 0,032).

Разом із тим, коефіцієнт фінансової стабільності зменшився з 35,425 до 31,721, що вказує на певне скорочення резервів довгострокової платоспроможності, хоча показник залишається значно вищим за норматив ( $>1$ ). Позитивним є збереження високого рівня маневреності власного капіталу (0,720), що забезпечує гнучкість у фінансуванні поточних потреб.

Значення коефіцієнта забезпеченості оборотних активів власними коштами (0,958) і забезпеченості запасів власними коштами (3,613) свідчать про достатній рівень фінансової незалежності оборотних ресурсів. Це означає, що підприємство не має критичної потреби у короткострокових кредитах для фінансування своєї діяльності.

У структурі основного капіталу спостерігається зниження коефіцієнта майна виробничого призначення (з 0,342 до 0,267) та реальної вартості основних засобів у майні (з 0,196 до 0,160), що може бути наслідком зростання питомої ваги оборотних активів і часткової амортизації основних засобів. Підвищення коефіцієнта нагромадження амортизації (на 0,111) відображає активне накопичення амортизаційного ресурсу для подальшого оновлення виробничої бази.

Отже, підприємство зберігає високий рівень фінансової стійкості та незалежності, що забезпечує йому можливість самостійно фінансувати розвиток і своєчасно виконувати зобов'язання, однак у перспективі підприємству доцільно збільшити інвестиції в основні засоби для підтримання ефективності виробничого потенціалу.

Для комплексної оцінки фінансового стану підприємства важливо проаналізувати показники ліквідності та платоспроможності, які відображають

спроможність підприємства своєчасно виконувати короткострокові зобов'язання та забезпечувати безперервність господарської діяльності.

Динаміка цих показників дозволяє визначити, наскільки ефективно підприємство управляє своїми оборотними активами, чи має достатній обсяг ліквідних коштів для покриття поточних боргів та чи зберігає фінансову гнучкість у кризових умовах.

У табл. 2.5 подано основні показники ліквідності та платоспроможності підприємства за 2022–2024 рр., що дають змогу оцінити рівень фінансової стабільності підприємства та своєчасність виконання ним фінансових зобов'язань.

*Таблиця 2.5*

**Показники оцінки ліквідності та платоспроможності  
підприємства за 2022 - 2024 рр.**

| Показники                         | Норматив-<br>не значення | Роки   |        |        | Відхилення<br>(+;-) 2024 р. до<br>2022 р. |
|-----------------------------------|--------------------------|--------|--------|--------|-------------------------------------------|
|                                   |                          | 2022   | 2023   | 2024   |                                           |
| Коефіцієнт абсолютної ліквідності | >0,2                     | 13,749 | 14,098 | 13,225 | -0,524                                    |
| Проміжний коефіцієнт покриття     | >0,7                     | 16,398 | 17,266 | 17,509 | +1,111                                    |
| Загальний коефіцієнт покриття     | ≥1,5                     | 25,676 | 24,363 | 23,829 | -1,848                                    |

Аналіз показників табл. 2.5 свідчить, що підприємство має високий рівень ліквідності та платоспроможності, що забезпечує його здатність своєчасно виконувати короткострокові зобов'язання. Зокрема, коефіцієнт абсолютної ліквідності у 2024 р. становив 13,225, що значно перевищує норматив (>0,2). Це свідчить про наявність достатнього обсягу грошових коштів та їх еквівалентів для миттєвого погашення поточних боргів. Незначне зниження показника на 0,524 порівняно з 2022 р. не має критичного характеру, адже рівень залишається надлишковим. Проміжний коефіцієнт покриття (17,509 у 2024 р.) продемонстрував позитивну динаміку (+1,111), що вказує на підвищення частки швидкоореалізованих активів у загальній структурі оборотних коштів. Це є

свідченням зростання мобільності активів і більш ефективного управління дебіторською заборгованістю. Натомість загальний коефіцієнт покриття зменшився з 25,676 до 23,829, що свідчить про незначне скорочення загальної суми оборотних активів відносно короткострокових зобов'язань. Водночас показник залишається значно вищим за нормативне значення ( $\geq 1,5$ ), що підтверджує надлишкову поточну платоспроможність підприємства.

Отже, підприємство характеризується високим рівнем ліквідності, що гарантує фінансову гнучкість, стабільність розрахунків і здатність своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання навіть за умов коливань ринкової кон'юнктури.

Узагальнені результати аналізу фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності підприємства свідчать про стабільний розвиток підприємства, ефективне управління активами й високий рівень автономії. Підприємство зберігає значну частку власного капіталу в загальній структурі джерел фінансування, своєчасно виконує свої зобов'язання перед контрагентами, державою та працівниками, що створює сприятливі умови для подальшого зростання.

У цих умовах особливого значення набуває чітко сформована облікова політика підприємства, яка забезпечує достовірність, повноту й зіставність фінансової інформації. Саме від її структури, принципів і методів залежить точність відображення господарських процесів, у тому числі операцій з ремонту та модернізації основних засобів.

Облікова політика підприємства є інструментом управління фінансовими результатами, адже вона регламентує порядок визнання доходів і витрат, методи оцінки активів, способи нарахування амортизації, а також критерії капіталізації витрат. Її положення розроблено відповідно до вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, а також внутрішніх потреб управлінського контролю.

З урахуванням масштабів діяльності та технологічних особливостей

виробництва алмазного інструменту підприємство використовує деталізовану систему аналітичного обліку, що дозволяє відстежувати витрати за центрами відповідальності, видами продукції та напрямками технічного обслуговування. Це, у свою чергу, створює основу для формування реалістичних фінансових планів і забезпечення своєчасного оновлення виробничих потужностей через ремонти й модернізацію основних засобів.

Таким чином, у наступному підрозділі розглянемо структуру та зміст облікової політики підприємства, зокрема положення, що стосуються організації бухгалтерського обліку, методів оцінки, амортизації, ремонту й модернізації основних засобів.

У 2023 році підприємство здійснило важливий етап у розвитку системи бухгалтерського обліку, перейшовши на ведення обліку та складання фінансової звітності за Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ). Такий перехід було здійснено відповідно до Закону України № 2164-VIII від 05.10.2017 р. «Про внесення змін до Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”», яким підприємство віднесено до категорії суб’єктів, що становлять суспільний інтерес.

Відповідно до цього рішення, датою переходу на МСФЗ визначено 1 січня 2023 року, а фінансова звітність за 2024 рік стала першою звітністю, підготовленою за міжнародними стандартами. При цьому показники фінансової звітності за 2022 рік, складеної раніше за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку (П(С)БО), були трансформовані з урахуванням коригувань, необхідних для приведення у відповідність до вимог МСФЗ та МСБО.

Фінансова звітність підприємства має загальне призначення, тобто формується з метою достовірного відображення фінансового стану, результатів діяльності та грошових потоків підприємства для широкого кола користувачів – інвесторів, кредиторів, державних органів та партнерів. Концептуальною основою звітності є міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, тлумачення КТМФЗ і ПКТ, видані Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку

(IASB) у редакції, чинній на 31 грудня 2024 року, офіційно оприлюдненій Міністерством фінансів України.

Під час підготовки звітності за МСФЗ керівництво підприємства використовувало професійні судження, оціночні припущення та управлінські оцінки, які впливають на визначення сум активів, зобов'язань, доходів і витрат, а також на розкриття інформації про умовні зобов'язання. Такий підхід забезпечує вищий рівень прозорості, порівнянності та достовірності фінансової інформації, що відповідає вимогам міжнародного бізнес-середовища й підвищує інвестиційну привабливість підприємства.

Таким чином, перехід підприємства на міжнародні стандарти фінансової звітності став важливим етапом у вдосконаленні облікової політики підприємства, що дозволив інтегруватися у глобальний фінансовий простір і забезпечити єдність підходів до обліку ремонтів, модернізації та управління активами відповідно до кращих світових практик.

У процесі підготовки фінансової звітності за МСФЗ підприємство застосовує професійні оцінки, припущення та судження, що впливають на формування фінансових показників і достовірність поданої інформації. Такі оцінки використовуються для визначення сум активів і зобов'язань, оцінки доходів і витрат звітного періоду, а також для розкриття умовних активів і зобов'язань на дату складання звітності. Всі процедури здійснюються відповідно до вимог МСФЗ, МСБО та тлумачень Комітету з міжнародної фінансової звітності (IFRIC).

При формуванні вступного балансу за МСФЗ підприємством проведено такі ключові заходи: припинено визнання активів і зобов'язань, які не відповідають критеріям міжнародних стандартів (зокрема, списано застарілі об'єкти основних засобів і нематеріальні активи); визнано всі активи та зобов'язання, облік яких передбачено вимогами МСФЗ; рекласифіковано статті звітності відповідно до нової структури активів, зобов'язань та власного капіталу згідно міжнародних норм.

Особливу увагу приділено оцінці основних засобів. Згідно з МСФЗ 1

«Перше застосування міжнародних стандартів фінансової звітності», підприємство скористалося дозволенням виключенням і провело оцінку основних засобів за справедливою вартістю, визнавши її як фактичну (історичну) вартість на дату переходу. Це забезпечило достовірне відображення активів у балансі й відповідність сучасним вимогам до оцінки майна.

Керівництво підприємства зазначає, що балансова вартість основних засобів є наближеною до їх справедливої вартості, проте у майбутньому передбачено можливість проведення незалежної оцінки з метою уточнення цих показників.

Фінансова звітність підприємства представлена в українській гривні, яка є як функціональною валютою, так і валютою подання звітності. Усі показники наводяться з округленням до тисяч гривень, якщо інше не зазначено у примітках.

Підприємство здійснює підготовку звітності на основі історичної собівартості, не застосовуючи достроково жодних нових стандартів або тлумачень, що ще не набрали чинності. Такий підхід забезпечує послідовність, зіставність і стабільність облікової політики, а також створює передумови для подальшого вдосконалення обліку ремонтів, модернізації та відображення технічного стану основних засобів відповідно до міжнародних вимог.

Фінансова звітність підприємства була затверджена до випуску 3 червня 2025 року керівником підприємства, що підтверджує завершення усіх процедур перевірки, узгодження та підготовки до офіційного оприлюднення. Після дати затвердження звітності жодні зміни чи коригування показників не допускаються, а учасники товариства або інші зацікавлені сторони не мають права вносити правки до її змісту. Такий підхід відповідає принципам прозорості, стабільності та достовірності звітних даних, визначених МСФЗ.

Керівництво підприємства несе повну відповідальність за підготовку фінансової звітності, що у всіх суттєвих аспектах достовірно відображає фінансовий стан підприємства станом на 31 грудня 2024 року, результати його діяльності, рух грошових коштів і зміни у власному капіталі за звітний період.

Дотримання вимог Міжнародних стандартів фінансової звітності забезпечує високий рівень довіри до звітності компанії з боку інвесторів, партнерів і контролюючих органів, а також свідчить про відповідальність управлінського персоналу у питаннях формування та розкриття фінансової інформації. Це є невід'ємною частиною ефективної системи корпоративного управління підприємства і передумовою сталого розвитку підприємства.

## **2.2. Облік ремонту та модернізації основних засобів та відображення інформації у звітності**

Ефективне управління основними засобами є одним із ключових чинників стабільного розвитку підприємства, оскільки виробнича діяльність підприємства безпосередньо пов'язана з експлуатацією складного технічного обладнання, верстатів і машин. Регулярне проведення ремонтів та модернізації забезпечує підтримання належного технічного стану основних засобів, підвищує їхню продуктивність і продовжує строк корисного використання. Облік таких операцій у компанії ведеться відповідно до вимог Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), що гарантує достовірність відображення витрат у фінансових результатах і балансі.

На підприємстві ремонт основних засобів класифікується за видами – поточний, капітальний, модернізація, реконструкція, - із чітким розмежуванням між витратами, що визнаються поточними, та тими, які підлягають капіталізації. Для узгодженості облікових процедур з управлінськими рішеннями у внутрішній обліковій політиці підприємства визначено критерії суттєвості, порядок віднесення витрат до складу капітальних інвестицій, а також методику відображення у фінансовій звітності результатів ремонтів і модернізації. Такий підхід забезпечує контроль за ефективністю використання активів і сприяє формуванню достовірної інформації про технічний стан основних засобів у системі фінансового управління підприємства.

На підприємстві облік ремонтів і модернізації основних засобів здійснюється відповідно до вимог чинного законодавства, зокрема МСБО 16 «Основні засоби», Методичних рекомендацій № 561 та внутрішньої облікової політики. Необхідність проведення ремонту – табл. 2.6 - обґрунтовується наявністю дефектів, виявлених матеріально відповідальною особою, або настанням строків, передбачених планом-графіком технічного обслуговування.

Таблиця 2.6

### Класифікація видів ремонтів та їх відображення в обліку

| Вид робіт                    | Характеристика                                                                            | Вплив на об'єкт                               | Відображення в обліку                                                             | Бухгалтерський рахунок                            |
|------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------|
| Поточний ремонт              | Виконується для підтримання об'єкта у робочому стані без зміни технічних характеристик    | Не продовжує строк корисного використання     | Витрати відносяться на поточні витрати звітного періоду                           | 91 «Загально-виробничі витрати», 23 «Виробництво» |
| Капітальний ремонт           | Передбачає часткове або повне відновлення технічних характеристик, заміну вузлів, деталей | Може частково продовжувати строк експлуатації | Залежно від характеру робіт: або як витрати періоду, або як капітальні інвестиції | 15 «Капітальні інвестиції» або 91, 23             |
| Модернізація (реконструкція) | Поліпшує технічні параметри, продуктивність або економічну ефективність об'єкта           | Підвищує майбутні економічні вигоди           | Витрати капіталізуються, збільшуючи первісну вартість об'єкта                     | 10 «Основні засоби» (збільшення вартості)         |
| Технічне обслуговування (ТО) | Регулярна діагностика, заміна рідин, фільтрів, мастил тощо                                | Не впливає на строк служби                    | Витрати списуються на утримання основних засобів                                  | 91, 23                                            |

Для документального оформлення ремонтів видається наказ керівника підприємства із зазначенням об'єктів, що підлягають відновленню. До наказу додається дефектний акт, у якому фіксуються характер виявлених пошкоджень, перелік робіт, обсяг заміни деталей та необхідні матеріали. Підприємство використовує власну форму дефектного акта, розроблену на основі вимог статті 9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» і

адаптовану до специфіки виробничого обладнання для обробки алмазного інструменту.

У випадках, коли ремонт виконується власними силами, акти приймання-здачі відремонтованих об'єктів складаються в одному примірнику. Якщо ж до виконання залучається стороння організація, оформлюються два примірники - один передається до бухгалтерії підприємства, другий - підряднику. Підставою для проведення таких робіт є договір підряду, який визначає обсяг, вартість і строки ремонту.

Для підтвердження факту завершення робіт підприємство може застосовувати Акт приймання-передачі відремонтованих, реконструйованих і модернізованих об'єктів (форма ОЗ-2), який містять усі обов'язкові реквізити первинного обліку, тому приймаються до бухгалтерії як підстава для відображення витрат.

Якщо ремонт не впливає на техніко-економічні характеристики об'єкта (тобто не змінює строк корисного використання або виробничої потужності), його вартість відноситься на поточні витрати періоду. У разі ж модернізації чи реконструкції, що призводить до поліпшення функціональних властивостей або збільшення економічних вигод, витрати капіталізуються на рахунку 10 «Основні засоби».

Оскільки підприємство експлуатує власний транспорт і технологічне обладнання, для технічного обслуговування використовується Положення № 102 «Про технічне обслуговування і ремонт дорожніх транспортних засобів». Згідно з ним, технічне обслуговування поділяється на ТО-1, ТО-2, сезонне обслуговування та діагностику. Діагностичні перевірки є обов'язковими перед проведенням капітального ремонту й дозволяють своєчасно виявляти несправності.

Операції із заміни шин, акумуляторів або інших деталей, що не впливають на функціональні параметри об'єкта, вважаються елементами технічного обслуговування, а не модернізації. Відтак такі витрати відображаються у складі витрат на утримання основних засобів відповідно до п.

## 33 Методичних рекомендацій № 561.

Узагальнення документального оформлення ремонтів на досліджуваному підприємстві представлено у табл. 2.7.

Таблиця 2.7

**Первинні документи для оформлення ремонтів і модернізації основних засобів на підприємстві**

| Етап виконання робіт               | Назва документа                                                                   | Форма / джерело затвердження                                    | Хто складає                              | Кількість примірників | Примітка                                     |
|------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------|------------------------------------------|-----------------------|----------------------------------------------|
| Виявлення несправності             | Дефектний акт                                                                     | Власна форма підприємства (на основі ст. 9 Закону про бухоблік) | Матеріально відповідальна особа, інженер | 1                     | Підстава для прийняття рішення про ремонт    |
| Прийняття рішення про ремонт       | Наказ керівника                                                                   | Внутрішній документ                                             | Керівник підприємства                    | 1                     | Затверджує перелік об'єктів та вид робіт     |
| Передача об'єкта на ремонт         | Акт передачі на ремонт                                                            | Форма за наказом Мінфіну № 818 від 13.09.2016 р.                | Відповідальна особа, підрядник           | 2                     | Для внутрішнього ремонту – 1 примірник       |
| Завершення ремонту / модернізації  | Акт приймання відремонтованих, реконструйованих і модернізованих основних засобів | Форма ОЗ-2 або форма за наказом № 818                           | Комісія (представники сторін)            | 1–2                   | Підстава для облікових записів               |
| Виконання ремонтів власними силами | Наряд-завдання, звіт про виконання робіт                                          | Власна форма                                                    | Начальник цеху / майстер                 | 1                     | Для внутрішнього контролю                    |
| Оплата підрядних робіт             | Рахунок, акт виконаних робіт, платіжне доручення                                  | Первинні документи контрагента                                  | Бухгалтерія                              | 1                     | Підстава для відображення витрат у бухобліку |

На підприємстві витрати, пов'язані з ремонтом і технічним обслуговуванням основних засобів, групуються за напрямками діяльності, що забезпечує правильне формування собівартості продукції, адміністративних і збутових витрат. Вибір рахунку обліку залежить від того, у якій сфері експлуатується об'єкт - у виробництві, управлінні, логістиці чи іншій

операційній діяльності – табл. 2.8. Ремонт обладнання, що безпосередньо використовується у виробничому процесі, відображається у складі загальновиробничих витрат, тоді як витрати, пов'язані з адміністративним персоналом або збутовими операціями, відносяться відповідно до адміністративних чи витрат на збут. У разі, коли ремонт має характер поліпшення або подовження строку служби активу, витрати капіталізуються як капітальні інвестиції.

Таблиця 2.8

**Облік витрат на ремонт і модернізацію основних засобів підприємства  
залежно від напрямку використання**

| Напрямок використання основних засобів | Економічна суть витрат                                                                                              | Кореспонденція рахунків                                    | Відображення у фінансовій звітності                                 |
|----------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|
| Виробничі потреби                      | Поточний або капітальний ремонт обладнання, верстатів, транспортних засобів, що беруть участь у виробничому процесі | Дт 20, 23, 91 –<br>Кт 63, 65, 66, 68                       | Витрати відображаються у складі собівартості реалізованої продукції |
| Адміністративні потреби                | Ремонт офісного обладнання, будівель адміністративного призначення                                                  | Дт 92 – Кт 20,<br>23, 63, 65, 66,<br>68                    | Витрати включаються до адміністративних                             |
| Збутова діяльність                     | Ремонт автомобілів, складів і приміщень для зберігання готової продукції                                            | Дт 93 – Кт 20,<br>23, 63, 65, 66,<br>68                    | Витрати включаються до витрат на збут                               |
| Інша операційна діяльність             | Ремонт допоміжних об'єктів, які не належать до основних напрямів діяльності                                         | Дт 949 – Кт 20,<br>23, 63, 65, 66,<br>68                   | Відображаються як інші операційні витрати                           |
| Капітальний ремонт (модернізація)      | Поліпшення характеристик, збільшення строку служби, продуктивності                                                  | Дт 15 – Кт 20,<br>23, 63, 65, 66,<br>68 → Дт 10 –<br>Кт 15 | Збільшує первісну вартість основних засобів                         |

Розглянемо ситуаційні приклади відображення в обліку досліджуваного підприємства операцій з ремонтами. Загальні дані: Підприємство використовує МСФЗ, є платником ПДВ та виконує різні види ремонту основних засобів.

Ситуація 1. Підприємство у фінансовому плані передбачило проведення капітального ремонту виробничого цеху, у якому здійснюється обробка

алмазного інструменту. Роботи виконуються підрядною організацією за договором на умовах післяплати. Загальна вартість ремонту становить 240000,00 грн (у т.ч. ПДВ – 40000,00 грн). Фінансування ремонту здійснюється за рахунок власних коштів підприємства, що обліковуються на поточному рахунку.

Таблиця 2.9

**Бухгалтерський облік капітального ремонту виробничого приміщення підприємства**

| Зміст господарської операції                                                                  | Кореспонденція рахунків |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|-----|
|                                                                                               | Дт                      | Кт  |
| Відображено отриманий від підрядної організації рахунок за виконані ремонтні роботи (без ПДВ) | 15                      | 631 |
| Відображено податковий кредит із ПДВ за зареєстрованою податковою накладною                   | 641                     | 631 |
| Оплачено підрядній організації вартість ремонтних робіт після їх завершення                   | 631                     | 311 |
| Введено в експлуатацію відремонтований об'єкт (капітальний ремонт завершено)                  | 10                      | 15  |

Тож, витрати на капітальний ремонт виробничого цеху мають характер поліпшення об'єкта, тому вони капіталізуються на субрахунку 15 «Капітальні інвестиції», а після завершення робіт – зараховуються до первісної вартості основних засобів. Сума податку на додану вартість включається до податкового кредиту, оскільки підприємство є платником ПДВ і здійснює оподатковувані операції. Усі розрахунки проводяться безготівково через поточний рахунок, відповідно до укладеного договору підряду.

Ситуація 2. Підприємство здійснило поточний ремонт службового автомобіля, який використовується для адміністративних потреб підприємства. Роботи проводилися власними силами -заміну необхідних запчастин виконав штатний водій на підставі затвердженого наказу та дефектного акта. Для ремонту було придбано автозапчастини на суму 3 600,00 грн (у т.ч. ПДВ - 600,00 грн). Оплата постачальнику здійснена після отримання товару.

Таблиця 2.10

**Бухгалтерський облік поточного ремонту автомобіля, виконаного  
господарським способом на підприємстві**

| Зміст господарської операції                                                | Кореспонденція рахунків |     |
|-----------------------------------------------------------------------------|-------------------------|-----|
|                                                                             | Дт                      | Кт  |
| Оприбутковано придбані запчастини для проведення ремонту автомобіля         | 207                     | 631 |
| Відображено податковий кредит із ПДВ за зареєстрованою податковою накладною | 641                     | 631 |
| Оплачено постачальнику вартість придбаних запчастин                         | 631                     | 311 |
| Використано запчастини під час поточного ремонту автомобіля                 | 92                      | 207 |
| Нараховано заробітну плату працівнику, який виконував ремонт (водію)        | 92                      | 661 |
| Нараховано єдиний соціальний внесок на заробітну плату                      | 92                      | 651 |

Поточний ремонт службового автомобіля не змінює технічних характеристик і не подовжує строк його корисного використання, тому всі витрати визнаються поточними адміністративними. Оскільки ремонт здійснювався власними силами, запчастини та витрати на оплату праці безпосередньо включаються до рахунку 92 «Адміністративні витрати». Підприємство має право на податковий кредит з ПДВ, оскільки автомобіль використовується у господарській діяльності, яка оподатковується ПДВ.

Ситуація 3. Підприємство, платник податку на прибуток і ПДВ, здійснило модернізацію виробничої лінії з обробки алмазного інструменту власними силами. Роботи класифіковано як поліпшення, оскільки вони збільшують продуктивність устаткування та подовжують строк його експлуатації.

Під час модернізації понесено такі витрати:

- заробітна плата працівників - 110000 грн;
- ЄСВ - 24200 грн;
- запчастини та комплектуючі - 245000 грн;
- амортизація обладнання, що використовувалось під час модернізації - 9000 грн.

Таблиця 2.11

**Бухгалтерський облік модернізації виробничого обладнання, виконаної господарським способом на підприємстві**

| Зміст господарської операції                                                                                          | Кореспонденція рахунків |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|-----|
|                                                                                                                       | Дт                      | Кт  |
| Нараховано заробітну плату працівникам за виконання робіт із модернізації виробничої лінії                            | 152                     | 661 |
| Нараховано єдиний соціальний внесок на фонд оплати праці                                                              | 152                     | 651 |
| Витрачено запчастини та матеріали, використані у процесі модернізації                                                 | 152                     | 207 |
| Нараховано амортизацію основних засобів, що використовувались під час робіт                                           | 152                     | 131 |
| Збільшено первісну вартість виробничого обладнання на суму витрат з модернізації (110 000 + 24 200 + 245 000 + 9 000) | 104                     | 152 |
| Нараховано єдиний соціальний внесок на заробітну плату                                                                | 92                      | 651 |

Ситуація 5. Підприємство (платник ПДВ та податку на прибуток) здійснює добудову частини виробничого корпусу, залучаючи підрядну організацію. Матеріали для будівництва підприємство закупило самостійно на умовах попередньої оплати.

Таблиця 2.12

**Бухгалтерський облік добудови виробничої будівлі підрядним способом із матеріалів замовника на підприємстві**

| Зміст господарської операції                                                                                           | Кореспонденція рахунків |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|-----|
|                                                                                                                        | Дт                      | Кт  |
| Перераховано аванс постачальнику за будівельні матеріали                                                               | 371                     | 311 |
| Відображено податковий кредит із ПДВ на підставі зареєстрованої податкової накладної                                   | 641                     | 644 |
| Оприбутковано отримані будівельні матеріали                                                                            | 205                     | 631 |
| Відображено податкове зобов'язання постачальника                                                                       | 644                     | 631 |
| Зараховано аванс у рахунок поставки матеріалів                                                                         | 631                     | 371 |
| Передано будівельні матеріали підряднику                                                                               | 205                     | 205 |
| Визнано заборгованість перед підрядником за виконані роботи                                                            | 151                     | 631 |
| Включено до вартості робіт матеріали, передані підряднику                                                              | 151                     | 205 |
| Збільшено первісну вартість виробничої будівлі на суму виконаних робіт і використаних матеріалів (1 150 000 + 800 000) | 10                      | 151 |

Добудова виробничої будівлі має характер поліпшення об'єкта, тому витрати капіталізуються на рахунку 151 «Капітальне будівництво». Після

завершення робіт і підписання акта приймання-передачі об'єкта (форма № ОЗ-2 або аналогічна, розроблена підприємством) сума витрат переноситься на рахунок 103 «Будівлі». Податковий кредит за ПДВ формується на підставі зареєстрованих податкових накладних як за матеріалами, так і за підрядними роботами.

Таблиця 2.13

**Порівняльна характеристика поліпшення основних засобів господарським і підрядним способом на підприємстві**

| Критерій                 | Господарський спосіб                                                                                                         | Підрядний спосіб                                                                                                     |
|--------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Сутність                 | Роботи виконуються силами власних працівників підприємства, із використанням власних матеріалів, інструментів і техніки.     | Роботи виконуються сторонньою підрядною організацією на підставі договору підряду.                                   |
| Первинні документи       | Наказ керівника про проведення модернізації, дефектний акт, калькуляції витрат, акти виконаних робіт внутрішнього характеру. | Договір підряду, акт приймання-передачі матеріалів замовника, акт приймання виконаних робіт (форма ОЗ-2 або аналог). |
| Основні витрати          | Заробітна плата, ЄСВ, запчастини, амортизація власних засобів, інші накладні витрати.                                        | Вартість підрядних робіт, передані матеріали, ПДВ, супутні витрати (проектування, доставка, технагляд).              |
| Облік витрат             | Дт 152 «Капітальні інвестиції» – із подальшим перенесенням на рахунки 10 (104, 105).                                         | Дт 151 «Капітальне будівництво» – із подальшим перенесенням на рахунок 10 (103, 104).                                |
| Податковий облік         | ПДВ формується за придбаними матеріалами; право на податковий кредит виникає при реєстрації податкових накладних.            | Податковий кредит формується на підставі накладних від постачальника матеріалів і підрядника.                        |
| Переваги                 | Контроль за якістю і строками робіт; можливість економії коштів.                                                             | Висока кваліфікація виконавців; швидкість та комплексність робіт.                                                    |
| Недоліки                 | Підвищене навантаження на власний персонал; потреба у технічних ресурсах.                                                    | Залежність від підрядника; складніша система документообігу.                                                         |
| Бухгалтерське завершення | Витрати капіталізуються після завершення робіт: Дт 10 (104) – Кт 152.                                                        | Витрати капіталізуються після підписання акта: Дт 10 (103 або 104) – Кт 151.                                         |

Поліпшення основних засобів на підприємстві може здійснюватися як власними силами (господарським способом), так і із залученням сторонніх виконавців (підрядним способом). У першому випадку підприємство повністю контролює процес і витрати, проте потребує значних внутрішніх ресурсів. У

другому - зменшує навантаження на персонал, але залежить від умов договору та своєчасності виконання підрядником. Незалежно від обраного методу, витрати, що приводять до зростання економічних вигід або подовження строку служби об'єкта, підлягають капіталізації та збільшують первісну вартість основних засобів, що відповідає вимогам НП(С)БО 7 і МСБО 16.

З метою підвищення достовірності облікових даних та посилення контролю за технічним станом основних засобів на підприємстві доцільно вдосконалити аналітичну складову облікової системи через впровадження внутрішнього документа – «Паспорта технічного стану основного засобу» .- табл. 2.14.

Таблиця 2.14

### Паспорт технічного стану основного засобу

| Найменування показника                        | Опис / значення                       | Одиниця виміру | Висновок / рішення                                                                                                    |
|-----------------------------------------------|---------------------------------------|----------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Найменування основного засобу                 | _____                                 | —              | —                                                                                                                     |
| Інвентарний номер                             | _____                                 | —              | —                                                                                                                     |
| Дата введення в експлуатацію                  | _____                                 | —              | —                                                                                                                     |
| Первісна (балансова) вартість                 | _____                                 | грн            | —                                                                                                                     |
| Строк корисного використання (поточний)       | _____                                 | років          | —                                                                                                                     |
| Фактичний фізичний знос                       | _____                                 | %              | <input type="checkbox"/> задовільний / <input type="checkbox"/> потребує ремонту                                      |
| Кількість ремонтів за останній рік            | _____                                 | разів          | —                                                                                                                     |
| Витрати на ремонт за останній рік             | _____                                 | грн            | —                                                                                                                     |
| Продуктивність / ефективність роботи          | _____                                 | % від номіналу | —                                                                                                                     |
| Технічний стан за результатами огляду         | _____                                 | —              | <input type="checkbox"/> справний / <input type="checkbox"/> частково зношений / <input type="checkbox"/> непридатний |
| Заплановані заходи (ремонт / модернізація)    | _____                                 | —              | Орієнтовна сума: _____ грн                                                                                            |
| Пропозиції щодо строку корисного використання | продовжити / скоротити до _____ років | —              | Обґрунтування: _____                                                                                                  |
| Дата наступного огляду                        | _____                                 | —              | —                                                                                                                     |

Комісія: \_\_\_\_\_ (голова) Дата складання: «\_» \_\_\_\_\_ 20 р.

Такий документ поєднує функції обліку, контролю й планування, дозволяє систематизувати інформацію про технічний знос, проведені ремонти, витрати на обслуговування, а також приймати управлінські рішення щодо подальшого використання або модернізації об'єктів. Запровадження «Паспорта» забезпечить формування актуальної бази даних для моніторингу виробничих потужностей, обґрунтованого планування ремонтних заходів і перегляду строків корисного використання активів. Запропонована форма «Паспорта технічного стану» може бути включена до складу внутрішньої документації підприємства як додаток до облікової політики. Її впровадження сприятиме оперативному прийняттю управлінських рішень, своєчасному виявленню технічних дефектів і раціональному плануванню витрат на ремонт та модернізацію основних засобів.

Для забезпечення достовірного подання інформації про стан і рух основних засобів результати ремонтів, модернізації та інших поліпшень мають бути правильно відображені у фінансовій звітності підприємства. Облік таких операцій здійснюється відповідно до вимог НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», НП(С)БО 7 «Основні засоби» та МСБО 16 «Основні засоби».

Інформація про витрати на ремонт і модернізацію основних засобів на підприємстві узагальнюється у таких формах фінансової звітності:

1. Баланс (Звіт про фінансовий стан, форма №1): рядок 1010 «Основні засоби» - відображається залишкова вартість основних засобів після капіталізації витрат на модернізацію, добудову чи реконструкцію; 1090 «Необоротні активи, утримувані для продажу» - у випадку, якщо після ремонту або поліпшення об'єкт готується до реалізації; 1100 «Запаси» - показуються матеріали, запасні частини та будівельні ресурси, придбані для проведення ремонтних робіт, якщо вони ще не використані; 1160 «Незавершені капітальні інвестиції» - відображаються витрати на модернізацію, добудову чи реконструкцію, які на дату звітності ще не завершені.

2. Звіт про фінансові результати (форма №2):

- 2050 «Собівартість реалізованої продукції» - включаються витрати на поточні ремонти, якщо вони безпосередньо пов'язані з виробничою діяльністю;
- 2130 «Адміністративні витрати» - відображаються витрати на ремонт адміністративних приміщень, офісного обладнання та іншого майна загальногосподарського призначення;
- 2150 «Витрати на збут» - показуються витрати на ремонт об'єктів, які обслуговують збутову діяльність (транспорт, складські приміщення тощо);
- 2180 «Інші операційні витрати» - включаються витрати на ремонт, які не пов'язані з основною чи адміністративною діяльністю (наприклад, ремонт соціально-побутових об'єктів).

У разі капіталізації витрат вони не зменшують фінансовий результат поточного періоду, а відображаються через збільшення вартості активів і подальшу амортизацію.

3. Примітки до фінансової звітності (форма №5). У Примітках розкривається:

- структура основних засобів за видами (будівлі, машини, обладнання, транспорт тощо);
- сума капіталізованих витрат на поліпшення за звітний період;
- методи амортизації, що застосовуються до об'єктів після модернізації;
- інформація про переоцінку вартості основних засобів, якщо вона здійснювалася;
- наявність об'єктів, що перебувають у ремонті або тимчасово не використовуються.

Таким чином, результати проведення ремонтів та модернізації основних засобів безпосередньо впливають на вартість активів, структуру витрат і фінансовий результат підприємства.

Своєчасне відображення цих даних у фінансовій звітності забезпечує прозорість облікової політики, підвищує якість управлінських рішень і сприяє об'єктивній оцінці фінансового стану підприємства як внутрішніми, так і зовнішніми користувачами.

### 2.3. Податкові аспекти ремонтів і модернізації основних засобів

Податкові наслідки ремонтів і модернізації основних засобів на підприємстві формуються відповідно до положень Податкового кодексу України та залежать від характеру виконаних робіт – поточних або капітальних. Для підприємства, що є платником податку на прибуток і ПДВ, ключове значення має правильна класифікація витрат, оскільки саме від неї залежить оподаткування, формування фінансового результату та право на податковий кредит.

Підприємства, які застосовують податкові різниці, визначають наслідки ремонтів і поліпшень з урахуванням вимог розділу III ПКУ. Амортизації підлягають лише ті основні засоби, які використовуються у господарській діяльності (п. 138.2 ПКУ). Якщо в період модернізації або капітального ремонту об'єкт виведено з експлуатації, амортизація на цей час не нараховується ні в бухгалтерському, ні в податковому обліку, тому податкові різниці не виникають.

У випадках, коли об'єкт поліпшується в межах одного місяця і амортизація не припиняється у бухгалтерському обліку, податковий облік також допускає її нарахування за цей період. Після завершення поліпшення підприємство може переглянути строк корисного використання, але ПКУ не передбачає окремого механізму коригування таких строків - тому застосовуються мінімально допустимі терміни, установлені пп. 138.3.3 ПКУ.

Для невиробничих основних засобів податкова амортизація не нараховується, а у разі їх ремонту або модернізації фінансовий результат до оподаткування збільшується на суму витрат, віднесених до бухгалтерського обліку (п. 138.1 ПКУ). У разі продажу або ліквідації таких об'єктів фінансовий результат коригується відповідно до первісної вартості придбання чи створення, збільшеної на суму поліпшень.

Підприємство як платник ПДВ має право включати до податкового кредиту суми податку, сплачені (нараховані) при придбанні товарів, матеріалів

або послуг для ремонту та модернізації основних засобів, за умови наявності зареєстрованої в ЄРПН податкової накладної (п. 198.3 ПКУ). Якщо ремонт стосується об'єктів, що використовуються в оподатковуваних операціях у межах господарської діяльності, компенсуючі податкові зобов'язання за п. 198.5 ПКУ не нараховуються.

Якщо ж товари або послуги, пов'язані з ремонтом, застосовуються у звільнених від ПДВ операціях або у діяльності, не пов'язаній з господарською, підприємство зобов'язане нарахувати ПДВ на суму раніше визнаного податкового кредиту. У такому випадку складається зведена податкова накладна, а база оподаткування визначається згідно з п. 189.1 ПКУ -виходячи з вартості придбання товарів чи послуг.

Таблиця 2.15

### Узагальнення податкових наслідків

| Вид операції                                    | Податок на прибуток                                                   | ПДВ                                                                     | Примітка                                              |
|-------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------|
| Поточний ремонт виробничих ОЗ                   | Витрати включаються до складу поточних, впливають на фінрезультат     | Податковий кредит дозволений; компенсуючі зобов'язання не нараховуються | Використання в господарській діяльності               |
| Поточний ремонт невикробничих ОЗ                | Фінрезультат збільшується на суму витрат (п. 138.1 ПКУ)               | Нараховується ПДВ за п. 198.5 ПКУ                                       | Об'єкт не використовується у господарській діяльності |
| Капітальний ремонт / модернізація виробничих ОЗ | Витрати капіталізуються на рахунку 15 і збільшують вартість ОЗ        | Право на податковий кредит за зареєстрованою ПН                         | Подальша амортизація у складі витрат                  |
| Поліпшення невикробничих ОЗ                     | Витрати не амортизуються; фінрезультат збільшується на суму поліпшень | Компенсуючі зобов'язання за п. 198.5 ПКУ                                | Використання поза госпдіяльністю                      |

Таким чином, податковий облік ремонтів на підприємстві повинен забезпечувати узгодженість між фінансовими результатами, амортизаційною політикою та правилами визначення податкового кредиту. Дотримання цих вимог дозволяє підприємству мінімізувати ризики донарахувань під час податкових перевірок і гарантує достовірність фінансово-податкової інформації

у звітності.

Податковий облік операцій з ремонту та модернізації основних засобів безпосередньо пов'язаний із визначенням податкових різниць, амортизаційних нарахувань та порядку включення витрат до фінансового результату. Для підприємств, які застосовують податкові різниці, такі операції впливають на суму відстрочених податкових активів і зобов'язань, що потребує ретельного відображення у фінансовій звітності.

Підприємство застосовує вимоги Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), тому податкові різниці формуються відповідно до положень Податкового кодексу України та узгоджуються з бухгалтерськими оцінками.

Станом на 31.12.2024 р. компанія не очікує отримати у найближчий час вигоди, пов'язані з податковими різницями, які могли б бути використані для зменшення фінансового результату до оподаткування. У фінансовій звітності обліковується відстрочений податковий актив у сумі 3 818 тис. грн, що виник за рахунок тимчасової різниці на резерв очікуваних кредитних збитків. Це свідчить про обережну податкову політику підприємства, орієнтовану на зменшення ризиків завищення податкових вигід.

Станом на кінець 2024 року первісна вартість основних засобів становила 284 839 тис. грн, з яких накопичена амортизація - 153 289 тис. грн, а чиста балансова вартість - 131 550 тис. грн. Найбільшу частку в структурі становлять будівлі та споруди (59 857 тис. грн) і обладнання (59 792 тис. грн). Повністю зношені основні засоби на цю дату становили 35 089 тис. грн, що на 22 % більше порівняно з 2023 роком.

Компанія нараховує амортизацію прямолінійним методом для більшості активів і методом прискореного зменшення залишкової вартості для транспортних засобів. Протягом 2024 року зміни в методах або строках амортизації не здійснювалися, що свідчить про стабільність облікової політики.

Витрати, понесені для підтримання об'єктів у робочому стані, включалися до складу поточних витрат звітного періоду, тоді як витрати на модернізацію або добудову підлягали капіталізації та збільшували первісну

вартість активів. Такий підхід повністю узгоджується з вимогами п. 14 П(С)БО 7 «Основні засоби» та п. 16 МСБО 16 «Основні засоби».

Оподаткування операцій з ремонту та модернізації охоплює питання:

1. Податок на прибуток. Для ремонтів, віднесених до поточних витрат, фінансовий результат до оподаткування зменшується на їх суму. Якщо ж поліпшення збільшують майбутні економічні вигоди, їх капіталізують, що не впливає на податковий прибуток до моменту амортизації. Для невиробничих основних засобів підприємство збільшує фінансовий результат на суму витрат, пов'язаних із ремонтом чи модернізацією, відповідно до п. 138.1 ПКУ.

2. Податок на додану вартість (ПДВ). У разі проведення ремонту чи модернізації основних засобів, які використовуються в оподатковуваній господарській діяльності, підприємство має право на податковий кредит за зареєстрованими податковими накладними. Якщо ж об'єкт використовують у звільнених від ПДВ операціях або невиробничій діяльності, підприємство нараховує компенсуючі податкові зобов'язання відповідно до п. 198.5 ПКУ.

3. Відстрочені податкові активи. У зв'язку з наявністю тимчасових різниць, зокрема резервів очікуваних кредитних збитків і різниць у визнанні амортизації, у балансі підприємства формується відстрочений податковий актив. Його величина на 31.12.2024 р. становила 3 818 тис. грн, що підтверджує відповідність між податковим і бухгалтерським обліком.

Податкова політика підприємства у сфері ремонтів і модернізації основних засобів є виваженою та узгодженою з міжнародними стандартами. Компанія забезпечує чітке розмежування поточних і капітальних витрат, своєчасне відображення податкових різниць та контроль за коректністю амортизаційних нарахувань. Наявність відстроченого податкового активу свідчить про стабільність фінансової діяльності та дотримання принципів обачності при формуванні податкових зобов'язань.

### **РОЗДІЛ 3**

## **АУДИТ РЕМОНТ І МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ**

## **ПІДПРИЄМСТВА**

### **3.1. Мета, завдання та нормативно-інформаційне забезпечення аудиторського дослідження**

Аудит операцій з ремонту та модернізації основних засобів має важливе значення для забезпечення достовірності фінансової звітності, законності використання коштів і правильності формування витрат підприємства. Ці процеси впливають на собівартість продукції, податкові зобов'язання, амортизаційну політику та фінансовий результат, тому потребують ретельної перевірки. Для підприємства аудит ремонтних і модернізаційних робіт є не лише інструментом контролю, а й засобом оцінки ефективності використання основних засобів, виявлення резервів економії та запобігання фінансовим порушенням.

Метою аудиту є перевірка правильності документального оформлення, облікового відображення та податкового трактування витрат, пов'язаних із ремонтом і модернізацією основних засобів, а також оцінка відповідності проведених операцій вимогам чинного законодавства, стандартів бухгалтерського обліку та внутрішньої облікової політики підприємства.

Основними завданнями аудиторського дослідження є (табл. 3.1): перевірка наявності, технічного стану та цільового використання основних засобів; контроль за правильністю класифікації робіт як поточного ремонту або модернізації; перевірка повноти і своєчасності документального оформлення операцій (дефектні акти, кошториси, акти приймання-здачі); оцінка правильності відображення витрат у бухгалтерському та податковому обліку; перевірка правильності нарахування амортизації після проведення поліпшень; аналіз впливу ремонтів і модернізацій на фінансові результати діяльності підприємства.

Таблиця 3.1

**Завдання аудиту ремонтів і модернізації основних засобів та типові порушення, що можуть бути виявлені**

| Завдання аудиту                                                                       | Зміст перевірки / мета                                                                                                                                                                                                    | Можливі порушення або ризики                                                                                                                                                                                            |
|---------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Перевірка наявності, технічного стану та цільового використання основних засобів      | Встановлення фактичної наявності об'єктів, їх технічного стану, підтвердження використання у господарській діяльності. Зіставлення даних інвентарних карток, актів огляду, технічних паспортів із бухгалтерським обліком. | об'єкти ремонтуються, але фактично не використовуються у виробництві; відсутні інвентарні номери або технічні паспорти; ремонт здійснено на об'єктах, що підлягають списанню.                                           |
| Контроль за правильністю класифікації робіт як поточного ремонту або модернізації     | Перевірка обґрунтованості віднесення витрат до поточних чи капітальних, визначення їх впливу на первісну вартість об'єкта.                                                                                                | помилкове віднесення капітального ремонту до поточного, що занижує балансову вартість активу; безпідставне включення дрібних ремонтів до капіталізації; відсутність підтвердних актів дефектів або технічного висновку. |
| Перевірка повноти і своєчасності документального оформлення ремонтних операцій        | Аналіз правильності оформлення дефектних актів, наказів, актів приймання-здачі, кошторисів, рахунків, актів виконаних робіт.                                                                                              | відсутні накази керівника або дефектні акти; дати документів не збігаються з періодом проведення робіт; акти приймання-здачі підписані неуповноваженими особами.                                                        |
| Оцінка правильності відображення витрат у бухгалтерському обліку                      | Зіставлення кореспонденцій рахунків (15, 23, 91, 92, 93, 949) із первинними документами, перевірка повноти включення витрат до собівартості або капіталізації.                                                            | витрати відображені не на тих рахунках; частина витрат не включена до обліку; невірне віднесення на виробничі чи адміністративні витрати; подвійне відображення вартості матеріалів або робіт.                          |
| Перевірка правильності нарахування амортизації після проведення модернізації          | Аналіз дотримання вимог МСБО 16 та П(С)БО 7 щодо зміни первісної вартості, перегляду строку корисного використання та нарахування амортизації.                                                                            | амортизація не перерахована після поліпшення; строк корисного використання не продовжено або не переглянуто; амортизація нараховується під час проведення капремонтів.                                                  |
| Аналіз впливу ремонтів і модернізацій на фінансові результати діяльності підприємства | Визначення економічного ефекту від модернізацій, порівняння динаміки витрат, амортизаційних відрахувань та показників рентабельності.                                                                                     | завищення собівартості продукції через некоректне віднесення витрат; неврахування позитивного ефекту від модернізації; відсутність внутрішнього контролю за доцільністю проведених ремонтів.                            |

Таким чином, аудиторське дослідження ремонтів і модернізацій основних

засобів підприємства охоплює не лише перевірку облікових процедур, але й оцінку доцільності та ефективності здійснених витрат. Особлива увага приділяється правильності класифікації ремонтів, обґрунтованості документального підтвердження і впливу цих операцій на фінансовий результат підприємства.

Об'єктом аудиту є господарські операції підприємства, пов'язані з ремонтом, реконструкцією, модернізацією та іншим поліпшенням основних засобів, а також відображення цих процесів у бухгалтерському обліку і фінансовій звітності.

Особливу увагу в податковому аспекті приділяють динаміці вартості основних засобів, адже саме через їх рух простежується ефект від проведених ремонтів та модернізацій, зміна амортизаційної бази й обсягів податкових різниць.

Упродовж 2022–2024 рр. компанія послідовно нарощувала виробничий потенціал: первісна вартість основних засобів збільшилася на 30 649 тис. грн, а накопичена амортизація - на 43 650 тис. грн, що свідчить про активне використання обладнання та його часткове оновлення. Найбільший приріст вартості спостерігався за статтями «Будинки та споруди» і «Обладнання та обчислювальна техніка», де проведено низку ремонтів та модернізацій, спрямованих на підвищення енергоефективності й технічного рівня виробничого процесу (табл. 3.2).

Порівняльний аналіз даних свідчить, що зростання вартості активів у 2023–2024 рр. обумовлене саме модернізацією виробничих ліній і реконструкцією будівельних приміщень. Такі роботи мали характер капітальних інвестицій і були віднесені на рахунок 15 «Капітальні інвестиції» з подальшою капіталізацією. Поточні ремонти транспортних засобів та електроінструментів, навпаки, відображалися за рахунками 92, 93, 949 у складі операційних витрат.

З позиції оподаткування, зміна вартості основних засобів впливає на податкову базу амортизаційних відрахувань, а отже – і на розмір відстрочених

податкових активів. Збільшення чистої балансової вартості після модернізацій свідчить про правильне застосування норм ПКУ та відповідність облікової політики підприємства вимогам МСБО 16.

Таблиця 3.2

**Рух основних засобів підприємства за 2023–2024 рр., тис. грн**

| Показник                   | 101 | 103    | 104     | 105    | 106   | 109   | Разом   |
|----------------------------|-----|--------|---------|--------|-------|-------|---------|
| Станом на 01.01.2023       | 301 | 79 663 | 151 102 | 16 262 | 6 020 | 842   | 254 190 |
| Накопичена амортизація     | –   | 22 815 | 76 648  | 6 486  | 3 366 | 324   | 109 639 |
| Чиста балансова вартість   | 301 | 56 849 | 74 452  | 9 777  | 2 653 | 519   | 144 551 |
| Надходження за рік         | –   | 11 539 | 18 660  | 202    | 2 091 | 1 367 | 33 859  |
| Вибуття об'єктів           | –   | 540    | 2 312   | –      | 358   | –     | 3 210   |
| Амортизаційні відрахування | –   | 4 305  | 16 175  | 1 521  | 725   | 179   | 22 905  |
| Станом на 31.12.2024       | 301 | 90 662 | 167 450 | 16 464 | 7 753 | 2 209 | 284 839 |
| Накопичена амортизація     | –   | 30 805 | 107 658 | 9 873  | 4 345 | 608   | 153 289 |
| Чиста балансова вартість   | 301 | 59 857 | 59 792  | 6 591  | 3 408 | 1 601 | 131 550 |

Таким чином, табл. 3.2 є аналітичною основою як для податкової оцінки наслідків ремонтів, так і для аудиторської перевірки руху основних засобів. Вона дозволяє простежити не лише динаміку активів, а й реальний вплив поліпшень на фінансовий результат підприємства та його податкові зобов'язання.

Предметом аудиту виступає достовірність, повнота та законність формування інформації про витрати на ремонт і модернізацію основних засобів, правильність їх класифікації та вплив на фінансово-економічні показники підприємства.

Проведення аудиту операцій з ремонту та модернізації основних засобів потребує глибокого аналізу законодавчих, нормативних і внутрішньогосподарських документів, що визначають порядок їх обліку, оцінки, відображення у звітності та оподаткування. Для аудитора ці джерела виступають основою формування доказової бази, планування перевірки та формулювання висновків щодо достовірності фінансової інформації.

Нормативно-інформаційне забезпечення аудиту підприємства поділяється на кілька рівнів, які охоплюють законодавчі, стандартні та методичні джерела

(табл. 3.3).

Таблиця 3.3

**Нормативно-правова база аудиту ремонтів і модернізації основних засобів**

| Рівень                                   | Нормативні документи                                                                                                                                                                                                                        | Зміст і значення для аудиту                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| I рівень – законодавчий                  | Цивільний кодекс України; Господарський кодекс України; Податковий кодекс України; Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»; Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність»      | Визначають загальні правові засади ведення господарської діяльності, формування облікової політики, регулювання відносин між підприємством і контрагентами, а також відповідальність за достовірність фінансової звітності. Для аудитора – це база перевірки законності здійснених ремонтних операцій і податкових нарахувань. |
| II рівень – стандарти обліку і звітності | МСБО (IAS) 16 «Основні засоби»; МСФЗ (IFRS) 5 «Непоточні активи, утримувані для продажу»; П(С)БО 7 «Основні засоби»; П(С)БО 28 «Зменшення корисності активів»; П(С)БО 14 «Оренда»; П(С)БО 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу»    | Регламентують порядок оцінки, амортизації, обліку ремонту та модернізації, визначення строку корисного використання активів і їх впливу на фінансовий результат. Використовуються аудитором при перевірці правильності облікових оцінок та розкриття інформації у звітності.                                                   |
| III рівень – методичний                  | Інструкція з бухгалтерського обліку необоротних активів; Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів; Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг); План рахунків бухгалтерського обліку | Визначають порядок відображення ремонтів і поліпшень у регістрах обліку, встановлюють типові бухгалтерські проведення, а також критерії віднесення витрат до поточних або капітальних. Аудитор використовує їх для перевірки відповідності записів обліковим стандартам і нормативам.                                          |

Окрім зовнішньої нормативної бази, важливе місце в аудиті займають внутрішні джерела інформації підприємства, які відображають його специфіку, систему контролю й організацію ремонтних процесів.

Для підприємства до внутрішньої інформаційної бази аудитора належать документи управлінського, фінансового та виробничого характеру (табл. 3.4). Таким чином, нормативна й внутрішня інформаційна база аудиту ремонтів і модернізації основних засобів підприємства створює комплексну систему контролю. Вона дозволяє аудитору простежити весь ланцюг операцій - від

виявлення потреби в ремонті до відображення витрат у фінансовій звітності - і забезпечує об'єктивну оцінку правильності облікових процедур та управлінських рішень.

Таблиця 3.4

**Внутрішні джерела інформації для аудиту ремонтів і модернізації основних засобів підприємства**

| Група документів                     | Назва документа / форми                                                                                                                                                                                    | Призначення та використання в аудиті                                                                                                                                                                                         |
|--------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Установчі та регламентуючі документи | Статут підприємства; Наказ про облікову політику; Положення про внутрішній контроль; Графік планово-попереджувальних ремонтів                                                                              | Визначають організаційну структуру, принципи ведення обліку, порядок контролю технічного стану основних засобів. Дають аудитору можливість оцінити відповідність внутрішньої системи управління законодавчим вимогам.        |
| Розпорядчі документи                 | Наказ керівника про проведення ремонту або модернізації; Наказ про створення комісії; Кошторис ремонтних робіт                                                                                             | Підтверджують обґрунтованість і законність проведення ремонтів, визначають обсяг, строки й відповідальних осіб. Аудитор перевіряє відповідність фактичних робіт виданим розпорядженням.                                      |
| Первинні документи з обліку ремонтів | Дефектний акт; Акт передачі на ремонт; Акт приймання-здачі відремонтованих або модернізованих основних засобів; Наряд-завдання, звіт про виконання робіт; Рахунок, акт виконаних робіт, платіжне доручення | Служать основою для підтвердження факту і вартості проведених робіт. Аудитор використовує їх для звірки сум у бухгалтерському обліку та правильності віднесення витрат до певних рахунків.                                   |
| Бухгалтерські та звітні документи    | Відомості, журнали ордери, обоортні відомості, реєстри по рахункам 15, 91, 92, 93, 949; Баланс (форма №1); Звіт про фінансові результати (форма №2); Примітки до фінансової звітності                      | Містять узагальнену інформацію про витрати на ремонти, поліпшення, капіталізацію та відображення у фінансових показниках. Використовуються для перевірки достовірності даних звітності та формування аудиторського висновку. |

Аудиторська перевірка у цьому напрямі спрямована не лише на виявлення порушень, а й на розроблення рекомендацій щодо удосконалення системи управління ремонтними процесами, що сприяє зміцненню фінансової дисципліни, зниженню витрат і підвищенню ефективності використання основних засобів.

### 3.2 Процедури аудиторської перевірки ремонтів та модернізації основних засобів

Методика аудиту ремонтів і модернізації основних засобів на підприємстві базується на системному аналізі первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Метою аудиту є підтвердження достовірності інформації про здійснені ремонти, правильності їх класифікації, відповідності вимогам МСБО 16 «Основні засоби» та П(С)БО 7, а також оцінка впливу цих операцій на фінансовий результат і податкові показники. Особлива увага приділяється розмежуванню поточних і капітальних ремонтів, оскільки саме це визначає характер відображення витрат у бухгалтерському та податковому обліку, а також впливає на суму амортизації у майбутніх періодах – табл. 3.5.

Таблиця 3.5

#### Етапи проведення аудиту

| Етап аудиту                             | Зміст робіт                                                                                                               | Очікуваний результат / виявлені ризики                                           |
|-----------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Підготовчий етап                     | Ознайомлення з обліковою політикою підприємства; визначення складу основних засобів; аналіз рахунків 10, 15, 92, 93, 949. | Формування загального уявлення про систему обліку й контролю ремонтів.           |
| 2. Документальна перевірка              | Перевірка дефектних актів, актів на ремонт, актів приймання-здачі, рахунків і платіжних документів.                       | Виявлення помилок у класифікації витрат або порушень у оформленні документів.    |
| 3. Перевірка правильності обліку витрат | Зіставлення даних рахунків 15 і 92; аналіз кореспонденції рахунків                                                        | Встановлення правильності віднесення витрат на поточний або капітальний ремонт.  |
| 4. Оцінка впливу на податковий облік    | Перевірка відображення сум у деклараціях з податку на прибуток і ПДВ; звірка з фінансовими звітами.                       | Виявлення податкових різниць та підтвердження коректності нарахувань.            |
| 5. Узагальнення результатів             | Аналіз узгодженості кореспонденції рахунків із фінансовою звітністю; оцінка впливу ремонтів на собівартість і прибуток.   | Формування висновку аудитора про достовірність і законність проведених ремонтів. |

Етап 1. Підготовчий етап аудиту. На підготовчому етапі аудитор формує загальне уявлення про систему бухгалтерського обліку підприємства та

особливості відображення операцій з основними засобами. На цьому етапі здійснюється ознайомлення з наказом про облікову політику підприємства, що визначає порядок визнання, оцінки, амортизації, ремонту і модернізації об'єктів основних засобів. Такий аналіз є необхідним для ідентифікації потенційних зон ризику та визначення напрямів подальшої аудиторської перевірки.

Згідно з розділом 3.4.2 «Визнання та оцінка основних засобів» облікової політики підприємства, до складу основних засобів включаються матеріальні активи вартістю понад 20 000 грн, які призначені для використання у виробництві, наданні послуг, оренді або адміністративних цілях і мають строк експлуатації понад один рік. Первісна вартість таких активів включає витрати на придбання, доставку, монтаж та доведення до робочого стану, що повністю відповідає вимогам МСБО 16 «Основні засоби». Під час аудиту перевіряється правильність визначення первісної вартості, наявність підтвердних документів (договори, рахунки, акти приймання-передачі), а також відповідність класифікації активів установленим критеріям.

У подальшому оцінка основних засобів здійснюється за собівартістю мінус накопичена амортизація та збитки від знецінення, що дає змогу забезпечити достовірне відображення активів у балансі.

Аудитор перевіряє правильність застосування методів амортизації - прямолінійного для більшості об'єктів та методу прискореного зменшення залишкової вартості для транспортних засобів, відповідно до внутрішньої облікової політики підприємства. Також контролюється періодичність перегляду строків корисного використання, визначених у межах від 2 до 60 років залежно від типу активу, що відповідає міжнародним стандартам фінансової звітності.

На цьому етапі аудитор проводить аналітичний огляд рахунків 10 «Основні засоби», 15 «Капітальні інвестиції», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут» та 949 «Інші витрати операційної діяльності». Таке дослідження дозволяє ідентифікувати джерела фінансування ремонтів, частку поточних і капітальних витрат у структурі активів, а також встановити

наявність потенційних помилок у класифікації робіт. Зокрема, звертається увага на узгодженість між бухгалтерськими записами й положеннями облікової політики щодо невизнання у складі балансової вартості витрат на поточне обслуговування та технічний ремонт. Такі витрати, відповідно до внутрішніх норм, мають відображатися у складі поточних витрат у момент їх здійснення.

Крім того, аудитор аналізує процедури визнання вибуття активів, що, відповідно до політики підприємства, здійснюється у разі продажу, ліквідації або втрати очікуваних економічних вигід від використання об'єкта. Перевіряється правильність визначення фінансового результату від вибуття - різниці між чистими надходженнями та балансовою вартістю активу - та його відображення у звіті про фінансові результати.

На цьому ж етапі встановлюється, як підприємство обліковує незавершені капітальні інвестиції – за історичною собівартістю з урахуванням можливих збитків від знецінення.

Таким чином, підготовчий етап дає змогу аудитору: оцінити адекватність облікової політики підприємства вимогам МСФЗ; визначити ключові ділянки обліку з підвищеним ризиком викривлень (класифікація ремонтів, нарахування амортизації, відображення капітальних інвестицій); сформувати інформаційну базу для подальшої перевірки правильності документального підтвердження ремонтів, модернізацій і реконструкцій.

Результатом цього етапу є створення аудиторського профілю системи обліку основних засобів на підприємстві, що забезпечує цілеспрямований характер наступних перевірочних процедур і мінімізацію ризику помилкових висновків.

Етап 2. Документальна перевірка. На другому етапі аудиту основна увага приділяється оцінці достовірності первинних документів, що підтверджують здійснення ремонтів, модернізацій та інших поліпшень основних засобів. Мета цього етапу – упевнитися, що всі операції були оформлені відповідно до вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», П(С)БО 7 і МСБО 16, а також що їх відображення у бухгалтерському й

податковому обліку є послідовним та повним. Джерелом аудиторських доказів є комплекс документів, систематизований у підрозділ 3.1.

На практиці підприємство використовує типові форми внутрішньої звітності для оформлення операцій з ремонту:

- дефектний акт – документ, який фіксує обсяг і характер пошкоджень, підставу для проведення ремонту та попередню оцінку витрат;
- акт на передачу в ремонт - засвідчує факт передачі об'єкта підряднику або відповідальному працівнику для проведення ремонтних робіт;
- акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих і модернізованих основних засобів - підтверджує завершення робіт, їхню якість і відповідність кошторису;
- наряди-завдання, рахунки, акти виконаних робіт, платіжні доручення - підтверджують витрати на оплату праці, вартість матеріалів, послуг підрядників і фактичне здійснення платежів.

Аудитор перевіряє наявність і коректність заповнення кожного з цих документів, а також їх відповідність хронології господарських операцій. Особлива увага приділяється зв'язку між дефектним актом і актом виконаних робіт, оскільки саме ці документи дозволяють ідентифікувати, чи мають понесені витрати ознаки поточного ремонту (витрати періоду) чи модернізації (капіталізація у складі активів). Неправильна класифікація на цьому етапі може призвести до суттєвих спотворень у фінансовій звітності та податкових деклараціях.

Далі аудитор звіряє дані первинних документів із обліковими регістрами - журналами-ордерами, відомостями за рахунками 10, 15, 92, 93, 949. Така звірка дає змогу підтвердити повноту відображення господарських операцій, правильність кореспонденції рахунків і своєчасність записів. Наприклад, за рахунком 15 «Капітальні інвестиції» аудитор перевіряє правильність віднесення витрат на модернізацію, а за рахунком 92 «Адміністративні витрати» - витрат на поточне технічне обслуговування адміністративних приміщень.

Наступним кроком є звірка з фінансовою звітністю. Аудитор зіставляє

дані про ремонти, рух основних засобів і структуру собівартості, із відповідними рядками Балансу та Звіту про фінансові результати. Це дозволяє оцінити реальний вплив ремонтних витрат на активи, амортизаційні відрахування й фінансовий результат підприємства.

Окремий напрям документальної перевірки стосується податкових документів. На цьому етапі аудитор аналізує податкову декларацію з ПДВ, додаток Д5 (придбання необоротних активів), декларацію з податку на прибуток і додаток РІ. Важливо встановити відповідність між бухгалтерським і податковим обліком - зокрема, чи правильно враховано тимчасові різниці, що виникли внаслідок проведення ремонтів та модернізацій.

Документальна перевірка завершується аналітичним зіставленням внутрішніх положень підприємства (накази, кошториси, облікова політика) з чинними нормативними актами. Аудитор перевіряє, чи дотримано вимог щодо документального підтвердження витрат і чи не порушено принципи послідовності та обачності.

Таким чином, на другому етапі аудиту забезпечується доказовість і юридична достовірність усіх господарських операцій, пов'язаних із ремонтом і модернізацією основних засобів. Отримані результати слугують підґрунтям для подальшого тестування правильності бухгалтерських проведення, аналізу податкових наслідків і оцінки ефективності системи внутрішнього контролю.

3. Аудиторські процедури та методи. Під час перевірки аудитор застосовує комбінацію інспектування, аналітичного огляду, арифметичного контролю, зустрічних звірок і тестування внутрішнього контролю.

Аналітичні таблиці використовуються як інструменти горизонтального та структурного аналізу, що дозволяють оцінити тенденції у вартості активів, рівень ремонтних витрат і їх частку у собівартості продукції.

Особливу увагу аудитор звертає на узгодженість даних первинних документів із бухгалтерськими записами, зокрема правильність віднесення витрат між рахунками 15 «Капітальні інвестиції» і 92 «Адміністративні витрати».

Таблиця 3.6

**Типові порушення, що виявляються під час аудиту**

| Напрямок перевірки       | Можливі порушення                                            | Наслідки для фінансової звітності                |
|--------------------------|--------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------|
| Документальне оформлення | Відсутність дефектного акта або акта приймання ремонту       | Недоведеність факту здійснення витрат            |
| Класифікація витрат      | Віднесення капітального ремонту до поточних                  | Заниження вартості активів, завищення витрат     |
| Податковий облік         | Неузгодженість між бухгалтерським і податковим обліком       | Неправильне визначення податкових різниць        |
| Амортизація              | Неоновлення строку корисного використання після модернізації | Викривлення даних про амортизаційні відрахування |
| Собівартість продукції   | Відсутність розподілу ремонтних витрат між видами діяльності | Спотворення фінансових результатів               |

Проведений аудит показав, що підприємство дотримується принципів обачності та послідовності в обліку ремонтів і модернізацій. Підприємство належно документує операції, своєчасно відображає витрати у фінансовій звітності, коректно формує податкові різниці та розкриває інформацію відповідно до вимог МСБО 16. Рівень ризику викривлень оцінюється як низький, а система внутрішнього контролю - ефективна.

Етап 3. Перевірка правильності обліку витрат. На третьому етапі аудитор переходить до аналітичного аналізу бухгалтерських проведення, пов'язаних із ремонтами, реконструкцією, модернізацією та технічним обслуговуванням основних засобів. Метою цього етапу є встановлення відповідності між економічною сутністю господарських операцій і способом їх відображення у бухгалтерському обліку.

Вихідною базою перевірки є облікова політика підприємства, яка визначає, що: витрати на поточне обслуговування й ремонт не капіталізуються, а визнаються у складі витрат періоду; витрати на модернізацію, модифікацію або добудову, які збільшують майбутні економічні вигоди, включаються до первісної вартості активів через рахунок 15 "Капітальні інвестиції".

Для підтвердження правильності такого підходу аудитор здійснює детальну перевірку кореспонденції рахунків за відповідними господарськими

операціями.

Аудитор перевіряє, чи віднесено витрати на поточні ремонти на рахунки 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут» або 949 «Інші витрати операційної діяльності» залежно від напрямку використання об'єкта. Наприклад: ремонт службових автомобілів - Дт 92 Кт 207, 631; ремонт виробничого устаткування - Дт 91 Кт 20, 63, 66; ремонт об'єктів, що використовуються у збуті продукції - Дт 93 Кт 20, 65, 68.

При цьому аудитор перевіряє наявність відповідних первинних документів - дефектного акта, акта виконаних робіт і платіжного доручення, - що підтверджують здійснення витрат. Особлива увага приділяється своєчасності визнання витрат у періоді їх понесення, щоб уникнути викривлень фінансового результату.

Далі аудитор аналізує операції, пов'язані з поліпшенням основних засобів, які згідно з обліковою політикою підприємства мають бути відображені через рахунок 15 «Капітальні інвестиції». Типова кореспонденція, яку перевіряє аудитор: Дт 15 Кт 20, 23, 63, 65, 66, 68 - відображення витрат на модернізацію; Дт 10 Кт 15 - зарахування об'єкта після завершення модернізації до складу основних засобів.

У процесі перевірки звіряються суми витрат з актами приймання модернізованих об'єктів, внутрішніми кошторисами та аналітичними даними за рахунком 15. Особливу увагу аудитор звертає на дати документів і проведення, щоб переконатися, що момент визнання активу відповідає завершенню робіт і передачі об'єкта до експлуатації.

Оскільки ремонт і модернізація безпосередньо впливають на амортизаційну базу, аудитор перевіряє, чи оновлено строки корисного використання активів після проведення поліпшень. У випадку модернізації аудитор звіряє розрахунок амортизації до і після оновлення об'єкта, аналізуючи відповідність застосованого методу (прямолінійного чи прискореного) вимогам наказу про облікову політику. Якщо встановлено, що строк служби не був переглянутий, аудитор фіксує це як ризик викривлення вартості активу і робить

відповідну рекомендацію.

Перевіряючи облік витрат, аудитор також звіряє бухгалтерські дані з податковими показниками. Зокрема, аналізується: чи правильно визначено податкові різниці за витратами на ремонти відповідно до ст. 138 Податкового кодексу України; чи нараховано ПДВ при проведенні робіт із залученням підрядників; чи не було відображено витрати, що не мають господарського характеру.

За потреби аудитор формує відомість податкових коригувань, у якій відображає різницю між бухгалтерським і податковим підходом до визнання ремонтів.

Результатом третього етапу є формування висновків щодо: законності віднесення витрат на поточний або капітальний ремонт; достовірності відображення сум у бухгалтерських регістрах; правильності нарахування амортизації та оновлення строків експлуатації активів; узгодженості між фінансовим і податковим обліком.

Аналіз показав, що підприємство дотримується вимог облікової політики та стандартів обліку.

Витрати на поточні ремонти своєчасно відносяться до складу операційних витрат, а витрати на модернізацію об'єктів - капіталізуються через рахунок 15.

Водночас аудитор рекомендує періодично проводити внутрішню ревізію класифікації ремонтів для запобігання змішанню поточних і капітальних витрат, що може вплинути на достовірність фінансової звітності.

Аналітичний етап аудиту передбачає порівняльний аналіз структури, динаміки та ефективності використання основних засобів, що дає змогу оцінити рівень оновлення, технічного зносу та вплив ремонтних робіт на фінансові результати підприємства.

На основі даних фінансової звітності підприємства за 2022–2024 рр. встановлено такі тенденції – табл. 3.7.

*Таблиця 3.7*

### Стан основних засобів підприємства за 2022 – 2024 рр.

| Показник                                     | 2022 р. | 2023 р. | 2024 р. | Відхилення (+/-)<br>2024 р. до 2022 р. |
|----------------------------------------------|---------|---------|---------|----------------------------------------|
| Первісна вартість основних засобів, тис. грн | 254 190 | 263 337 | 284 839 | +30 649                                |
| Накопичена амортизація, тис. грн             | 109 639 | 130 465 | 153 289 | +43 650                                |
| Чиста балансова вартість, тис. грн           | 144 551 | 132 872 | 131 550 | -13 001                                |
| Частка повністю зношених основних засобів, % | 8,1     | 10,9    | 12,3    | +4,2                                   |
| Амортизаційні витрати (усього), тис. грн     | 23 489  | 22 905  | 22 905  | -584                                   |

Протягом 2022–2024 рр. первісна вартість основних засобів зросла на 12,1 %, що свідчить про активізацію інвестицій у виробниче обладнання та модернізацію основних фондів. Водночас спостерігається зменшення чистої балансової вартості на 9 %, що обумовлено прискореними темпами амортизації та вибуттям окремих об'єктів. Найбільшу питому вагу в структурі основних засобів становлять будівлі та споруди (45,5 %) і обладнання з обчислювальною технікою (45,4 %), що вказує на виробничий характер діяльності підприємства. Частка транспортних засобів і інструментів залишається незначною, однак саме на них припадає більша частина ремонтних витрат.

Дані фінансової звітності підтверджують, що у 2024 році підприємство спрямувало 1 758 тис. грн на ремонт і обслуговування основних засобів, що майже втричі більше, ніж у 2023 році (631 тис. грн). Збільшення цих витрат пов'язане з переходом до превентивного технічного обслуговування, а також із необхідністю підтримання техніки у працездатному стані в умовах зростання обсягів виробництва.

Структура розподілу амортизаційних витрат у 2024 році свідчить про переважне віднесення їх до виробничої собівартості (85,9 %), що відповідає специфіці діяльності підприємства. Зокрема: у складі собівартості реалізованої продукції - 19 719 тис. грн; у адміністративних витратах - 2 428 тис. грн; у витратах на збут - 705 тис. грн; у інших операційних витратах - 53 тис. грн.

Такий розподіл підтверджує, що підприємство дотримується принципу відповідності витрат доходам (п. 4 НП(С)БО 1) і забезпечує раціональне

співвідношення між амортизаційною політикою та виробничими потребами.

З аналітичної точки зору, зростання частки повністю зношених активів до 12,3 % вказує на потребу у посиленні політики оновлення та модернізації основних засобів. Для забезпечення довгострокової фінансової стійкості доцільно: підвищити частоту діагностики технічного стану; впровадити систему «паспортів технічного стану» для моніторингу ремонтних циклів; розробити окрему програму капітальних інвестицій з урахуванням реального рівня зносу обладнання.

Результати аналітичної перевірки свідчать, що підприємство ефективно підтримує свої основні засоби у працездатному стані, своєчасно здійснюючи ремонти та модернізації. Збільшення ремонтних витрат у 2024 році є виправданим із позиції управління активами, оскільки дозволяє запобігти втратам від простоїв і забезпечити стабільність виробничого процесу. Водночас аудит рекомендує посилити інвестиційно-ремонтну політику, аби мінімізувати технічний знос та підвищити коефіцієнт оновлення активів у наступних періодах.

Додатковим джерелом аудиторської оцінки ефективності ремонтів і модернізацій є аналіз структури собівартості реалізованої продукції та адміністративних витрат – табл. 3.8. Показники витрат дають змогу простежити, наскільки ремонти вплинули на фінансові результати та формування податкової бази підприємства.

Як видно з таблиці, витрати на ремонт і обслуговування основних засобів у 2024 році зросли у 2,8 раза - з 631 тис. грн до 1 758 тис. грн. Таке зростання пов'язане з проведенням планових ремонтів виробничих приміщень та оновленням технічного парку.

Хоча їх питома вага у структурі собівартості становить лише 0,5 %, ці витрати мають значний податковий ефект, оскільки вони зменшують фінансовий результат до оподаткування.

*Таблиця 3.8*

### **Структура собівартості реалізованої продукції підприємства**

## за 2023–2024 рр., тис. грн

| Стаття витрат                         | 2024 рік | 2023 рік | Відхилення (+/-) | Питома вага 2024, % |
|---------------------------------------|----------|----------|------------------|---------------------|
| Сировина й матеріали                  | 114 118  | 96 435   | +17 683          | 35,1                |
| Паливо                                | 3 235    | 2 039    | +1 196           | 1,0                 |
| Запасні частини                       | 2 152    | 2 419    | -267             | 0,7                 |
| МШП                                   | 7 584    | 3 792    | +3 792           | 2,3                 |
| Собівартість реалізованих товарів     | 23 173   | 16 656   | +6 517           | 7,1                 |
| Заробітна плата та ЄСВ                | 122 471  | 84 303   | +38 168          | 37,7                |
| Амортизація                           | 20 597   | 22 180   | -1 583           | 6,3                 |
| Транспортно-заготівельні витрати      | 10 028   | 10 045   | -17              | 3,1                 |
| Витрати на ремонт і обслуговування ОЗ | 1 758    | 631      | +1 127           | 0,5                 |
| Послуги сторонніх організацій         | 19 902   | 17 084   | +2 818           | 6,1                 |
| Разом собівартість                    | 325 018  | 255 584  | +69 434          | 100,0               |

Для підприємства, що застосовує податкові різниці, збільшення ремонтних витрат призводить до зростання амортизаційної бази у наступних періодах та виникнення тимчасових різниць, які формують відстрочений податковий актив. Саме тому підприємство відображає у звітності актив у сумі 3 818 тис. грн, що відповідає вимогам МСБО 12 «Податки на прибуток».

Загальна сума адміністративних витрат у 2024 році становила 31 568 тис. грн, що на 11 453 тис. грн більше, ніж у 2023 році. Найбільше зростання спостерігається за статтями «заробітна плата та ЄСВ» (+9 731 тис. грн) і «консультаційні послуги» (+1 389 тис. грн). Підвищення витрат на технічне обслуговування (з 17 до 30 тис. грн) та енергоресурси (з 188 до 209 тис. грн) також частково пов'язане з проведенням ремонтних робіт адміністративних приміщень.

Отже, збільшення витрат на ремонт основних засобів у 2024 році свідчить про плановий характер оновлення виробничого обладнання та раціональне використання ресурсів. Для підприємства такі операції не лише підвищують технічну ефективність, а й забезпечують оптимізацію податкового навантаження завдяки правомірному віднесенню витрат до складу собівартості. У результаті підприємство формує стійку базу для подальшого зростання

амортизаційних відрахувань та стабільного податкового планування.

У межах аудиту технічного стану основних засобів доцільно доповнити традиційні процедури розширеним аналітичним інструментарієм, який дозволяє не лише якісно, а й кількісно оцінити ефективність використання активів. Зокрема, у процесі перевірки аудиторів важливо встановити, наскільки понесені витрати на ремонти та модернізації відповідають реальному фізичному та функціональному стану об'єктів, чи забезпечують вони підтримання продуктивності та економічної доцільності експлуатації.

Для цього пропонується застосовувати авторську аналітичну таблицю оцінки функціонального стану основних засобів – табл. 3.9, що поєднує показники технічного, фінансового та економічного характеру. Така форма допомагає аудиторам сформувати об'єктивне уявлення про стан активів, порівняти поточні витрати з нормативними межами, виявити ризики зношення або нераціонального використання ремонтних коштів.

Зокрема, запропонована методика дозволяє: визначити ступінь фізичного зносу основних засобів та їх придатність до подальшої експлуатації; оцінити інтенсивність проведення ремонтів і рівень оновлення матеріально-технічної бази; співвіднести витрати на ремонти з їх економічною ефективністю та рентабельністю активів; сформувати інтегральний індекс функціонального стану, який може бути використаний для внутрішнього моніторингу й планування капітальних інвестицій.

Застосування цієї таблиці у межах аудиту підприємства дозволяє оцінити, чи є поточний рівень ремонтних витрат (1,758 тис. грн у 2024 році) економічно обґрунтованим порівняно з вартістю основних засобів (284,8 млн грн). Розрахований коефіцієнт ремонтної активності становить близько 0,6 %, що свідчить про раціональний обсяг технічного обслуговування і відсутність перевитрат. Утім, коефіцієнт зносу (54 %) уже перевищує оптимальну межу, що сигналізує про необхідність активнішої модернізації обладнання у наступних періодах.

*Таблиця 3.9*

### Аналітична оцінка функціонального стану основних засобів у процесі аудиту

| Показник                                                                                                                                                                                      | Формула / метод розрахунку                                                          | Оптимальне значення | Інтерпретація результату                                                                                |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Коефіцієнт зносу основних засобів                                                                                                                                                             | $\text{Знос} / \text{Первісна вартість} \times 100 \%$                              | $\leq 50 \%$        | Визначає рівень фізичного старіння активів; перевищення свідчить про потребу в модернізації або заміні. |
| Коефіцієнт придатності                                                                                                                                                                        | $(\text{Первісна вартість} - \text{Знос}) / \text{Первісна вартість} \times 100 \%$ | $\geq 50 \%$        | Характеризує залишкову придатність об'єктів до експлуатації.                                            |
| Частка модернізованих об'єктів                                                                                                                                                                | $\text{Кількість модернізованих} / \text{Загальна кількість} \times 100 \%$         | $\geq 10 \%$        | Відображає рівень технічного оновлення основних засобів.                                                |
| Коефіцієнт ремонтної активності                                                                                                                                                               | $\text{Витрати на ремонт} / \text{Балансова вартість} \times 100 \%$                | 2–8 %               | Показує інтенсивність проведення ремонтів; перевищення межі вказує на підвищене зношення.               |
| Рентабельність використання основних засобів                                                                                                                                                  | $\text{Прибуток} / \text{Середньорічна вартість} \times 100 \%$                     | $> 10 \%$           | Оцінює економічну ефективність використання активів.                                                    |
| Коефіцієнт оновлення                                                                                                                                                                          | $\text{Вартість нових ОЗ} / \text{Вартість ОЗ на кінець року} \times 100 \%$        | $\geq 5 \%$         | Показує рівень відтворення матеріально-технічної бази.                                                  |
| Коефіцієнт вибуття                                                                                                                                                                            | $\text{Вартість списаних ОЗ} / \text{Вартість ОЗ на початок року} \times 100 \%$    | $\leq 3 \%$         | Дає змогу оцінити масштаби вибуття через зношення чи продаж.                                            |
| Інтегральний індекс функціонального стану*                                                                                                                                                    | $(\text{Сума нормованих показників} / N) \times 100 \%$                             | 70–100 %            | Комплексно характеризує технічну та економічну придатність основних засобів.                            |
| Примітка: інтегральний індекс розраховується як середнє значення нормованих показників (за шкалою від 0 до 1), що дозволяє кількісно порівнювати різні підприємства або структурні підрозділи |                                                                                     |                     |                                                                                                         |

Таким чином, використання аналітичних коефіцієнтів у процесі аудиту створює системний підхід до кількісної оцінки технічного стану активів, забезпечує можливість порівняння в динаміці та підсилює доказову базу аудиторського висновку.

Узагальнюючи результати аудиторського дослідження, можна зазначити, що перевірка ремонту та модернізації основних засобів підприємства підтвердила належний рівень документального оформлення, обґрунтованість класифікації витрат і дотримання вимог МСБО 16 та П(С)БО 7. Витрати на

ремонти є економічно доцільними, не перевищують нормативного рівня та сприяють підтриманню виробничої потужності підприємства. Аналітична оцінка показала середній рівень придатності основних засобів і потребу поступового оновлення матеріально-технічної бази. Отже, система обліку і контролю ремонтних робіт забезпечує достовірність звітності й створює основу для підвищення ефективності управління активами.

### **3.3. Узагальнення результатів аудиторського дослідження**

За підсумками аудиту операцій з ремонту та модернізації основних засобів на підприємстві аудитор формує два основні підсумкові документи - аудиторський звіт і аудиторський висновок (звіт незалежного аудитора). Аудиторський звіт має розширений аналітичний характер і містить детальну інформацію про проведені процедури, результати аналітичної оцінки функціонального стану основних засобів, виявлені недоліки в організації обліку ремонтів, помилки у класифікації витрат та рекомендації щодо підвищення ефективності управління активами. Його структура визначається умовами договору між аудитором і підприємством та призначена для внутрішнього користування керівництвом.

Аудиторський висновок (звіт незалежного аудитора) має публічний характер і узагальнює основні результати перевірки з оцінкою достовірності фінансової звітності підприємства у частині обліку, ремонту та модернізації основних засобів. У ньому аудитор формує професійну думку щодо відповідності звітності вимогам МСФЗ і чинного законодавства.

Слід зазначити, що аудиторський звіт не може охопити всі потенційні ризики, оскільки перевірка здійснюється вибірково, проте отримані докази є достатніми для висновку про належну організацію обліку та контролю за ремонтами на підприємстві. Форми аудиторських документів розробляються відповідно до міжнародних стандартів аудиту (ISA) і внутрішніх регламентів

аудиторської фірми, що гарантує об'єктивність, чіткість структури й аргументованість висновків.

В аудиторському звіті, що складається за результатами перевірки операцій з ремонту та модернізації основних засобів підприємства, обов'язково має міститися повна, достовірна та документально підтверджена інформація, яка відображає результати аудиту. Такий звіт формується відповідно до вимог Міжнародних стандартів аудиту (ISA 700–720), а також умов договору між аудитором і підприємством.

У вступній частині зазначаються ідентифікаційні реквізити сторін аудиту, зокрема дані про аудиторську фірму (найменування, адреса, код ЄДРПОУ, сертифікат аудитора) та інформація про підприємство (місцезнаходження, код ЄДРПОУ, період перевірки, відповідальні особи за фінансову звітність).

Основна частина звіту включає результати аудиту ремонтів і модернізацій, де відображаються:

- виявлені порушення в документальному оформленні ремонтних операцій та класифікації витрат;
- оцінка стану бухгалтерського обліку й внутрішнього контролю щодо обліку основних засобів;
- аналітична оцінка функціонального стану активів за запропонованою методикою;
- рекомендації щодо удосконалення політики обліку, амортизації та планування ремонтів.

Крім того, до аудиторського звіту доцільно включати аналітичні додатки, які підвищують його інформативність і практичну цінність:

- опис особливостей проведення аудиту з урахуванням специфіки діяльності підприємства;
- характеристику структури бухгалтерської служби та наявних засобів внутрішнього контролю;
- розгорнутий перелік використаних документів (дефектні акти, акти приймання-здачі, звіти про виконані роботи);

- узгодження бухгалтерських і податкових показників із результатами аудиторських розрахунків;
- оцінку ефективності врахування попередніх рекомендацій (у разі повторного аудиту).

Таким чином, аудиторський звіт для підприємства виконує не лише контрольну, а й аналітично-діагностичну функцію, сприяючи підвищенню достовірності фінансової звітності, якості управління основними засобами та економічної ефективності ремонтних робіт.

Усі записи в аудиторському звіті щодо перевірки операцій з ремонту та модернізації основних засобів підприємства повинні бути чіткими, аргументованими та обґрунтованими посиланнями на відповідні положення Податкового кодексу України, Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», МСФЗ та Міжнародних стандартів аудиту (МСА 200–720). Такий підхід забезпечує не лише достовірність результатів аудиту, а й підвищує рівень довіри до фінансової інформації з боку зовнішніх користувачів.

Аудиторський звіт має внутрішній характер і передається виключно керівництву підприємства для прийняття управлінських рішень, коригування облікової політики та вдосконалення контролю за ремонтами й модернізаціями. Його зміст є конфіденційним, адже містить аналітичну оцінку функціонального стану основних засобів, професійну думку аудитора та висновки щодо ефективності використання активів.

На основі цього звіту формується Звіт незалежного аудитора, який має офіційний статус і призначений для зовнішніх користувачів – власників, інвесторів, кредиторів, контролюючих органів. Він підтверджує достовірність фінансової звітності підприємства у частині відображення ремонтів, модернізацій та амортизаційних нарахувань.

Відповідно до вимог МСА 700–705, аудиторська думка може бути:

- безумовно-позитивною, якщо облік ремонтів і модернізацій відповідає МСФЗ та внутрішній політиці підприємства;
- умовно-позитивною, якщо є незначні відхилення чи порушення в

класифікації витрат;

- негативною, якщо виявлені суттєві викривлення у фінансовій звітності або

- відмова від висловлення думки, якщо аудитор не отримав достатніх доказів для формулювання висновку.

Такий підхід дає змогу забезпечити прозорість, доказовість і професійну обґрунтованість аудиту ремонтів та модернізації основних засобів на підприємстві.

Якщо в процесі аудиторської перевірки підприємство виявлено обмеження обсягу аудиту, розбіжності між обліковою політикою підприємства та вимогами стандартів, або недостатність розкриття фінансової інформації, аудитор не може сформулювати безумовно-позитивну думку. У випадку істотних обмежень, що перешкоджають отриманню належних доказів, складається відмова від висловлення думки.

Відповідно до вимог МСА 705 «Модифікації думки у звіті незалежного аудитора», якщо думка аудитора відрізняється від безумовно-позитивної, у звіті обов'язково зазначаються причини модифікації, опис їх сутності та, за можливості, кількісна оцінка впливу на фінансову звітність. Такі положення відображаються в окремому пояснювальному параграфі, який передуює формулюванню думки або відмові від неї, із посиланням на відповідні примітки до фінансової звітності підприємства.

Додаток до МСА 700 “Формування думки та надання звіту про фінансову звітність” містить приклади можливих форм аудиторських звітів - від стандартних до модифікованих, залежно від виду завдання та обраної концептуальної основи звітності.

Отже, аудиторська перевірка ремонтів і модернізацій основних засобів підприємства є не лише засобом контролю достовірності облікових даних, а й інструментом підвищення ефективності управління активами підприємства. Проведення аудиту забезпечує подвійний ефект:

- по-перше, дозволяє знизити фінансові ризики та уникнути штрафних

санкцій завдяки своєчасному виявленню помилок;

- по-друге, дає практичні рекомендації щодо вдосконалення облікової політики, підвищення достовірності звітності та забезпечення прозорості господарських операцій.

Висновки за результатами аудиту ремонту та модернізації основних засобів

1. Документальний аспект. Перевірка первинних документів (дефектних актів, актів приймання-здачі, кошторисів і наказів) підтвердила, що підприємство дотримується вимог чинного законодавства у частині оформлення ремонтних операцій. Документи містять усі обов'язкові реквізити та підтверджують реальність проведених робіт і понесених витрат. Разом з тим аудитором рекомендовано стандартизувати форми дефектних актів і оновити внутрішнє положення щодо обліку ремонтів та модернізацій.

2. Обліковий аспект. Бухгалтерський облік ремонтів і модернізацій організовано відповідно до наказу про облікову політику та вимог МСБО 16 "Основні засоби". Поточні ремонти відображаються у складі витрат звітного періоду, а капітальні поліпшення - через рахунок 15 «Капітальні інвестиції» з подальшим зарахуванням на рахунок 10. Кореспонденція рахунків відповідає стандартам, суттєвих помилок у класифікації витрат не виявлено.

3. Фінансовий аспект. Ремонти та модернізації мали помірний позитивний вплив на фінансові результати підприємства. У 2024 році витрати на технічне обслуговування становили 1 758 тис. грн (0,6 % від балансової вартості основних засобів), що відповідає оптимальному рівню для виробничих компаній. Амортизаційна політика стабільна, зміни строків чи методів амортизації не здійснювались, а звітність достовірно відображає стан і рух основних засобів.

4. Аналітичний аспект. Розраховані коефіцієнти показали, що коефіцієнт зносу перевищує 50 %, а рівень придатності становить близько 47 %, що свідчить про потребу оновлення частини виробничого обладнання. Показник ремонтної активності знаходиться в межах норми, однак рекомендовано

підвищити коефіцієнт оновлення до 5–7 %, щоб мінімізувати технічні ризики й підвищити ефективність використання ресурсів.

Результати аудиту підтвердили достовірність обліку ремонтів і модернізацій основних засобів підприємства та відповідність фінансової звітності вимогам МСФЗ. Підприємство раціонально використовує ресурси для підтримання технічної готовності обладнання, однак має поступово активізувати інвестиційну програму оновлення основних засобів.

Рекомендації:

- запровадити паспорт технічного стану основних засобів як інструмент внутрішнього контролю;
- удосконалити аналітичний облік ремонтних витрат у розрізі об'єктів та центрів відповідальності;
- щорічно проводити оцінку ефективності ремонтних заходів за допомогою інтегрального індексу функціонального стану.

Завершальним етапом аудиторської перевірки є узагальнення результатів і формування аудиторського звіту та висновку, які стають основою для управлінського аналізу, фінансового планування та підвищення ефективності діяльності підприємства.

## **ВИСНОВКИ**

Результати проведеного дослідження дозволяють сформулювати

узагальнені науково-практичні висновки щодо сутності, організації та вдосконалення обліку ремонтів і модернізації основних засобів.

Ремонт і модернізація основних засобів є невід’ємними складовими процесу їх відтворення, що забезпечують підтримання належного технічного рівня, продовження строку корисного використання та збереження виробничої потужності підприємства. Від точності класифікації витрат на поточні ремонти й поліпшення залежить достовірність фінансової звітності, правильність формування собівартості продукції та обґрунтованість управлінських рішень. Наявна система нормативно-правового регулювання потребує подальшого узгодження положень національних і міжнародних стандартів, а методика обліку - вдосконалення з позицій документального забезпечення, аналітичності та прозорості фінансових результатів.

У першому розділі розкрито теоретико-методичні засади обліку ремонтів і модернізації основних засобів. Визначено їх економічну сутність, значення у формуванні виробничого потенціалу та роль у забезпеченні фінансової стійкості підприємства. Систематизовано нормативно-правові акти, які регулюють порядок відображення ремонтно-модернізаційних робіт у бухгалтерському й податковому обліку. Встановлено, що основним критерієм розмежування поточних і капітальних витрат є вплив на майбутні економічні вигоди та зміну корисності активу. Це створює концептуальну основу для подальшого дослідження практики обліку таких операцій.

На прикладі підприємства - провідного підприємства у сфері виробництва алмазного інструменту та промислового устаткування - досліджено практичну організацію обліку, контролю та аналізу ремонтів і модернізацій. Аналіз фінансових показників засвідчив стійку динаміку розвитку, високу платоспроможність і фінансову стабільність компанії, що забезпечується раціональною структурою капіталу й ефективною інвестиційною політикою. Підприємство дотримується вимог законодавства, своєчасно виконує зобов’язання перед бюджетом і контрагентами, що підвищує його ділову репутацію та інвестиційну привабливість.

Облікова політика підприємства, побудована на принципах Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), гарантує достовірність і послідовність відображення господарських операцій. Перехід на МСФЗ з 1 січня 2023 року дозволив підприємству гармонізувати процедури обліку з міжнародними вимогами, забезпечити прозорість фінансових даних і підвищити рівень аналітичності звітності. Облікова система підприємства зорієнтована на поєднання фінансового та управлінського обліку, ефективний контроль витрат на ремонт і модернізацію та формування інформаційної бази для стратегічного управління.

Таким чином, дослідження довело, що ефективна організація обліку ремонтів і модернізації основних засобів на підприємстві є ключовою умовою збереження виробничого потенціалу, підвищення фінансової стійкості та конкурентоспроможності підприємства.

На підприємстві процес ремонту та модернізації основних засобів організовано відповідно до вимог чинного законодавства та внутрішніх регламентів підприємства. Документальне оформлення здійснюється через наказ керівника, дефектні акти, кошториси витрат і акти приймання-здачі робіт. Для транспортних засобів використовуються спеціалізовані форми технічного обслуговування, затверджені внутрішнім наказом. Усі первинні документи зберігаються у бухгалтерії та є підставою для відображення витрат у регістрах обліку. Запроваджено журнал обліку ремонтів, що забезпечує контроль за витратами за кожним об'єктом і дотриманням графіка технічного обслуговування.

Облік ремонтів на підприємстві ведеться із застосуванням рахунків класу 9. Поточні ремонти основних засобів виробничого призначення відображаються за дебетом рахунків 91 «Загальновиробничі витрати» або 92 «Адміністративні витрати» залежно від напрямку використання активів. Витрати на капітальні ремонти, модернізацію та дообладнання накопичуються на рахунку 15 «Капітальні інвестиції» з подальшим зарахуванням на рахунок 10 «Основні засоби». Такий підхід забезпечує достовірне формування первісної

вартості активів і створює аналітичну базу для обґрунтування планів ремонтів у межах фінансової стратегії підприємства.

У фінансовій звітності підприємства дані про ремонти відображаються у складі витрат звичайної діяльності: виробничі - у рядку 2050 «Собівартість реалізованої продукції», адміністративні - у рядку 2130 «Адміністративні витрати», витрати на збут - у рядку 2150. Витрати на модернізацію та добудову збільшують статтю «Основні засоби» (рядок 1010 Балансу) після завершення робіт. У Примітках до фінансової звітності розкриваються дані про суму капіталізованих витрат і перелік об'єктів, які перебувають у ремонті або модернізації, що забезпечує повну прозорість руху необоротних активів.

У податковому аспекті ремонти основних засобів безпосередньо впливають на фінансовий результат підприємства. Поточні ремонти формують витрати звітного періоду, тоді як капітальні поліпшення збільшують первісну вартість об'єктів і підлягають подальшій амортизації. Підприємство має право включати до податкового кредиту суми ПДВ, сплачені при придбанні товарів і послуг для ремонту, за умови їх використання у господарській діяльності. Такий порядок забезпечує узгодженість між бухгалтерським і податковим обліком, мінімізує ризики під час перевірок і сприяє достовірному відображенню фінансових результатів.

Апробація аудиту операцій з основними засобами на підприємстві підтвердила ефективність існуючої системи обліку, контролю та управління ремонтами і модернізацією. У процесі перевірки встановлено відповідність облікової методики вимогам МСФЗ та внутрішнім положенням підприємства, що гарантує точність і послідовність фінансової звітності. Аудит підтвердив наявність належної документальної бази, своєчасність відображення операцій у регістрах та ефективність системи внутрішнього контролю. Разом із тим виявлено високий рівень зносу окремих об'єктів, що зумовлює потребу в активнішій модернізації.

На підставі проведеного дослідження й апробації аудиту операцій з основними засобами на підприємстві сформовано низку практичних

пропозицій, спрямованих на вдосконалення обліку, контролю та аналітики ремонтно-модернізаційних процесів.

Передусім рекомендується впровадити “Паспорт технічного стану основних засобів”, який стане універсальним інструментом моніторингу технічного стану активів. Такий документ дозволяє систематизувати інформацію про рівень фізичного зносу, ремонтну активність, витрати на обслуговування, строк корисного використання та результати технічних оглядів. Його використання сприятиме підвищенню аналітичності управлінських рішень, забезпечить прозорість планування ремонтних робіт і створить інформаційне підґрунтя для формування річних програм капітальних інвестицій.

Крім того, у результаті проведення аудиту запропоновано аналітичну таблицю оцінки функціонального стану основних засобів, що дозволяє кількісно оцінити рівень їх зносу, придатності, ремонтної активності, коефіцієнт оновлення та ефективність використання. Такий підхід інтегрує аудиторські процедури з інструментами економічного аналізу, розширює зміст аналітичної частини аудиту й підвищує обґрунтованість рекомендацій аудитора.

Запровадження запропонованої методики у практику аудиторських перевірок ремонтів і модернізації основних засобів забезпечить об’єктивність оцінювання, прозорість результатів контролю та комплексне бачення технічного стану активів підприємства. Це, у свою чергу, створить передумови для підвищення ефективності управління необоротними активами, зменшення витрат на ремонти та підвищення загальної фінансової стійкості підприємства

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вагонова О. Г., Госалов Ю. С. Інноваційні аспекти класифікації основних засобів у динамічних секторах економіки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2025. № 1. С. 29–36. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.1.29>
2. Вагонова О. Г., Госалов Ю. С. Моделі та принципи відтворення основних засобів: теоретичний аспект. *Інвестиції: практика та досвід*. 2025. № 9. С. 39–47. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.9.39>
3. Годнюк І., & Шевчук Н. (2023). Облікова політика та її вплив на діяльність підприємства в умовах воєнного стану. *Економічні горизонти*, (2(24), 110 - 119. URL: [https://doi.org/10.31499/2616-5236.2\(24\).2023.281235](https://doi.org/10.31499/2616-5236.2(24).2023.281235) (дата звернення: 10.10.2025).
4. Голуб Н. О. Проблемні питання обліку основних засобів. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (економічні науки)*. 2024. № 4(53). DOI: <https://doi.org/10.32782/2519-884X-2024-53-8>.
5. Гуренко Т. Облікова політика і економічна безпека в системі управління підприємством. *Обліково-аналітичний базис управління економічною безпекою в системі сучасних ризиків та загроз : зб. тез учасників наук.-пед. підвищення кваліфікації (м. Київ, 01 жовтня – 12 листопада 2024 р.)*. Київ : ТОВ «ВІПО», 2024. С. 68–70. URL: <https://lib.lntu.edu.ua/sites/default/files/2024-11/Збірник%20тез%20учасників%20НППК%202024.pdf#page=68> (дата звернення: 11.10.2025).
6. Даценко Г., Коцеруба Н., Крупельницька І., Кудирко О., Лобачева І. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. Електронні дані. Вінниця : Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2021. URL: <http://10.0.2.150/docs/Pidruchnyky/2022/Datsenko%20AHD.pdf> (дата звернення: 10.10.2025).
7. Даценко Г., Майстер Л., Гладій І. Напрямки організації обліку

основних засобів як складових необоротних активів підприємства. *SWorldJournal*. 2024. 2(25-02). С. 86–90. DOI: <https://doi.org/10.30888/2663-5712.2024-25-00-009>

8. Дерев'янка Р., Кащена Н. Організаційне забезпечення аналізу основних засобів підприємства: регламентаційний аспект. *Матеріали конференцій МЦНД* (Умань, Україна, 25.10.2024). 2024. С. 43–46. DOI: <https://doi.org/10.62731/mcnd-25.10.2024.002>.

9. Дяговець Є. Контроль витрат на ремонт і модернізацію основних засобів як інструмент формування майбутніх економічних вигод підприємства. *Сучасний стан і перспективи вдосконалення практичної підготовки здобувачів вищої освіти факультету обліку та фінансів* : зб. доп. наук.-практ. конф. здобувачів вищої освіти за результатами проходження виробничих та технологічних практик. Полтава : ПДАУ, 2025. Вип. 18. С. 22–24.

10. Дяговець Є., Кужим Я. Шляхи удосконалення обліку доходів та витрат операційної діяльності: систематизація наукових поглядів. *Актуальні проблеми фінансової системи України* : матеріали XXI Міжнародної наук.-практ. конф. (м. Черкаси, 21 листопада 2024 р.). Черкаси : Черкаський державний технологічний університет, 2024. С. 197–200. URL: [https://er.chdtu.edu.ua/bitstream/ChSTU/5149/1/Збірник%20тез%20АПФСУ%2021\\_11\\_2024.pdf](https://er.chdtu.edu.ua/bitstream/ChSTU/5149/1/Збірник%20тез%20АПФСУ%2021_11_2024.pdf) (дата звернення: 11.10.2025).

11. Задорожний З.-М., Муравський В., Костецький Я., Задорожний М. Удосконалення обліку необоротних активів у системі ефективного управління ними. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2022. Т. 5(46). С. 149–160. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3791/3664> (дата звернення: 11.10.2025).

12. Замлинський В. А., Волошина О. В., Степаненко С. В. Облікова політика і економічна безпека в системі управління підприємством. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Т. 9, № 1. С. 56–61. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-1-9>.

13. Зінкевич Б. О., Проскурня О. М. Економічні аспекти модернізації

виробництва. *Collective Thinking: Unifying Scientific Approaches in Multifaceted Research* : III International scientific and practical conference (November 29 – December 01, 2023, Amsterdam, Netherlands). Amsterdam : International Science Unity, 2023. С. 125–128.

14. Ізмайлов Я. О., Єгорова І. Г., Морозюк О. О. Національні та зарубіжні особливості обліку й оподаткування поліпшення та ремонтів необоротних активів. *Бізнес Інформ*. 2023. № 4. С. 130–136. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-4-130-136>

15. Іщенко Я. П. Облік витрат на ремонт та поліпшення основних засобів в електроенергетиці. *Ефективна економіка*. 2022. № 9. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2022.9.18>. URL: <https://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/31772.pdf> (дата звернення: 10.10.2025).

16. Кандиба К. О. Аналіз ефективності використання основних засобів. *Управління розвитком*, 2017. № 3(166). С. 12 - 14.

17. Капітальний ремонт ОЗ: облік та оподаткування. URL: <https://online.dtki.ua/2019/09/46685> (дата звернення: 10.10.2025).

18. Карпенко В., Вінниченко О., Петрикiва О. Удосконалення бухгалтерського обліку основних засобів підприємств. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. 2021. 1(36). С. 108–115. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v1i36.227668>

19. Коваленко М. І., Обухова Н. В. Способи підвищення економічної безпеки та ефективності використання фондів підприємства в умовах воєнного стану. *Цілі сталого розвитку: проблеми і можливості досягнення в Україні* : матеріали VIII Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених (23–24 жовтня 2024 р., Київ). Київ : Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля, 2024. С. 169–172. URL: <https://dspace.snu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/aa3119fd-e634-4cd7-80f2-2525fee640ec/content#page=169> (дата звернення: 10.10.2025).

20. Ковальова А. Порівняльна характеристика обліку амортизації основних засобів за НП(С)БО 7 та МСБО 16 *Перспективи розвитку обліку*,

аналізу та аудиту в контексті євроінтеграції : матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції. Одеса : ОНЕУ, 2023. С. 78 - 79.

21. Комаревський І. В., Лебеденко О. В. Актуальні проблеми управління основними засобами виробничого підприємства. *Актуальні проблеми економіки, управління та маркетингу в аграрному бізнесі* : матеріали III Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Дніпро, 03–04 жовтня 2024 р.). Дніпро : ДДАЕУ, 2024. С. 91–92. URL: [https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/11844/1/24\\_Актуальні%20проблем%20економіки%20С%20управління%20та%20маркетингу%20в%20аграрному%20бізнесі%20.pdf#page=91](https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/11844/1/24_Актуальні%20проблем%20економіки%20С%20управління%20та%20маркетингу%20в%20аграрному%20бізнесі%20.pdf#page=91) (дата звернення: 10.10.2025).

22. Кравченко О. В., Селезньова О. В. Стан розвитку обліку та контролю основних засобів на вітчизняних підприємствах та напрями їх удосконалення. *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка*. 2022. № 2. С. 9–16. DOI: <https://doi.org/10.21272/1817-9215.2022.2-01>

23. Крисоватий А. І., Панасюк В. М., Мельничук І. В. Бухгалтерський облік та оподаткування: підручник; за заг. ред. А. І. Крисоватого та В. М. Панасюк. Тернопіль : ЗУНУ, 2024. 637 с.

24. Крот Ю., Бразілій Н., Шинкаренко О. Ремонт власних та орендованих основних засобів: організаційно-методичні аспекти обліку. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. 2020. 3(34). С. 118–125. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v3i34.215428>

25. Кругла М. Зміни в обліковій політиці та в облікових оцінках. *Економіка та суспільство*. 2024. № 62. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-135>.

26. Кругла М. Облікова політика щодо визнання та класифікації основних засобів за національними і міжнародними стандартами. *SWorldJournal*. 2024. 2(25-02). С. 155–159. DOI: <https://doi.org/10.30888/2663-5712.2024-25-00-060>.

27. Кулик Ю. М., Долока Л. В., Ткаченко А. А., Шільвінська О. Л. Обліково-аналітичне та фінансове забезпечення управління основними

засобами з метою ефективного їх використання. *Economics & Education*. 2024. № 52. С. 149–159. DOI: [https://doi.org/10.33111/EE.2024.52.KulykY\\_DolokaL\\_TrachenkoA\\_ShilvinskaO](https://doi.org/10.33111/EE.2024.52.KulykY_DolokaL_TrachenkoA_ShilvinskaO).

28. Лега О. В., Прийдак Т. Б., Яловега Л. В., Сіренко О. В., Канівець В. Г. Діагностика економічної безпеки підприємства: сутність та етапи // Ефективна економіка. 2024. № 3. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.3.69>.

29. Лега О. В., Прийдак Т. Б., Яловега Л. В. Фінансово-економічна безпека: важливість обліку та інтеракція ключових учасників. Управління механізмами гарантування фінансово-економічної безпеки соціально-економічних систем різних рівнів функціонування: Матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. 2024. С. 42-43 URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/19204/1/zbirnyk-tez-20-22-11-24-42-43.pdf>

30. Лега О. В., Сіренко І. О., Тараненко Я. І. Управління процесами постачання матеріально-технічних ресурсів: теоретичні засади та практичні підходи. Економічний простір. 2024. № 196. С. 40–49. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.196.40-49>

31. Лега, О., & Тараненко, Я. (2025). Інтеграція логістики і виробництва в системі управління собівартістю та стійким розвитком підприємства. *Сталий розвиток економіки*, (3 (54), 154-161. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-54-23>

32. Любачівський А., Носатий Д. Аналіз стану основних засобів як інструмент оцінки ефективності управління підприємством. XIII Всеукр. наук.-практ. дистанц. конф. «Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія» (м. Тернопіль, 6 грудня 2024 р.). Тернопіль : ЗУНУ, 2024. С. 143–147. URL:

<https://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/53692/1/Артуп%20ЛЮБАЧИВСЬКИЙ.pdf> (дата звернення: 11.10.2025).

33. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів

: наказ Міністерства фінансів України від 30.09.2003 р. № 561. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0561201-03#Text> (дата звернення: 16.09.2023).

34. Мискін Ю., Краєвський В., Мискіна О. Сутність амортизації основних засобів як об'єкта обліку та аналізу. *Український економічний часопис*. 2024. № 6. С. 69–73. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2024-6-11>

35. Мискін Ю., Мискіна О., Ільєнко Б., Соловей О. Сутність зносу основних засобів як об'єкта обліково-аналітичного забезпечення управління діяльністю підприємства. *Сталий розвиток економіки*. 2024. № 4(51). С. 121–126. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-51-17>

36. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ, МСФЗ для МСП, включаючи МСБО та тлумачення КТМФЗ, ПКТ). IASB. Міжнародний документ від 01.01.2012. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929\\_010#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010#Text) (дата звернення 01.10.2025).

37. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України № 73 від 7 лютого 2013 р. Верховна Рада України. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення: 24.10.2024).

38. Облік ремонтів і поліпшень ОЗ: на що звернути увагу? URL: <https://news.dtki.ua/accounting/individual-transactions/87549-oblik-remontiv-i-polipsen-oz-na-shho-zvernuti-uvagu> (дата звернення: 16.09.2023).

39. Огійчук М. Ф., Новіков І. Т., Рагуліна І. І. Аудит: організація і методика : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : Алерта, 2018. 664 с.

40. Олійник Т. Г., Онопрійчук Д. О., Пшеничний І. С. Ефективність управління основними засобами аграрних підприємств. *Modern Economics*. 2024. № 43. С. 73–81. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V43\(2024\)-10](https://doi.org/10.31521/modecon.V43(2024)-10)

41. Оліферук С. (2024). Техніко-економічний аналіз та його роль в підвищенні ефективності діяльності підприємства. *Просторовий розвиток*, (7), 468 - 477. URL: <https://doi.org/10.32347/2786-7269.2024.7.468-477> (дата звернення: 24.10.2024).

42. Остапенко О., Кубецька О., Сидоров У. Управління основними засобами бізнес-структур в сучасних умовах. *Організаційно-економічні аспекти розвитку підприємницьких структур в Україні та світі* : монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Т. Гринько. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2022. С. 185–194. URL: <https://philarchive.org/archive/GRY-5#page=185> (дата звернення: 10.10.2025).

43. Очеретько Л. М., Никоненко Т. А. Напрями вдосконалення фінансового обліку ремонту і поліпшення основних засобів на сільськогосподарських підприємствах. *European Scientific Congress* : proceedings of the 3rd International scientific and practical conference (Madrid, Spain, April 17–19, 2023). Madrid : Barca Academy Publishing, 2023. С. 21–27. URL: <https://sciconf.com.ua/iii-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-european-scientificcongress-17-19-04-2023-madrid-ispaniya-arhiv/> (дата звернення: 11.10.2025).

44. Панцюк Ю. Г., Матвійчук Л. О. Моделювання процесу управління основними засобами підприємства на основі показників економічного аналізу. *Людина і суспільство: економічний та соціокультурний розвиток* : зб. тез доп. XI Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Рівне, 26–27 березня 2024 р.) / уклад. В. Колісник, Т. Позднякова ; за ред. Т. Макух, Н. Харченко. Рівне : РІУУ, 2024. С. 82–86. URL: [https://rv.uu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/10/ZBIRNYK\\_konferentsiyi\\_2024.pdf#page=82](https://rv.uu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/10/ZBIRNYK_konferentsiyi_2024.pdf#page=82) (дата звернення: 10.10.2025).

45. Педченко Н., Широчкіна А., Лапейчук О., Нестуля Ю., Нестуля О. Напрями покращення управління фінансовим потенціалом споживчого товариства в умовах війни. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки»*. 2024. № 2(112). С. 7–12. DOI: <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2024-2-1>.

46. Перетятко Ю. М. Поточний та капітальний ремонт як категорії бухгалтерського обліку. *Агросвіт*. 2021. № 24. С. 52–57.

47. Перетятко Ю. М. Фасетна класифікація ремонту основних засобів

для цілей фінансового та управлінського обліку. *Серія «Економічні науки»*. 2023. Вип. 3(103). С. 194–203. DOI: <https://doi.org/10.31713/ve3202318>

48. Податковий кодекс України № 2755-VI від 2 грудня 2010 р. Верховна Рада України. URL: [http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/site2/p\\_bills\\_stand\\_laws](http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/site2/p_bills_stand_laws) (дата звернення: 10.10.2025).

49. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Наказ Міністерства фінансів України № 92 від 27 квітня 2000 р. Верховна Рада України. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення: 10.10.2025).

50. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України № 318 від 31 грудня 1999 р. Верховна Рада України. URL: <http://www.rada.gov.ua>. (дата звернення: 10.10.2025).

51. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 32 «Інвестиційна нерухомість»: Наказ Міністерства фінансів України № 779 від 02 липня 2007 р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0823-07> (дата звернення: 10.10.2025).

52. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: Наказ Міністерства фінансів України № 879 від 02 вересня 2014 р. Верховна Рада України. URL: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 10.10.2025).

53. Положення про технічне обслуговування і ремонт дорожніх транспортних засобів автомобільного транспорту: наказ Міністерства транспорту України від 30.03.1998 р. № 102. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0268-98#Text> (дата звернення: 10.10.2025).

54. Поточний чи капітальний ремонт основних засобів: тонкощі обліку. URL: <https://avstudy.com.ua/potochnij-chi-kapitalnij-remont-osnovnih-zasobiv-rozbirayemosya-v-tonkoshhah> (дата звернення: 10.10.2025).

55. Правила утримання жилих будинків та прибудинкових територій: наказ Держжитлокомунгоспу України від 17.05.2005 р. № 76. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0927-05#Text> (дата звернення: 10.10.2025).

56. Примірний перелік послуг з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій та послуг з ремонту приміщень, будинків, споруд:

наказ Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства від 10.08.2004 р. № 150. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1046-04#Text> (дата звернення: 10.10.2025).

57. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України № 996-IX від 16 липня 1999 р. Верховна Рада України. URL: [http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/site2/p\\_bills\\_stand\\_laws](http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/site2/p_bills_stand_laws) (дата звернення: 10.10.2025).

58. Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» щодо забезпечення оприлюднення замовниками в електронній системі закупівель інформації про ціни на матеріальні ресурси під час закупівель послуг з поточного ремонту та робіт з будівництва (прозоре будівництво) : Закон України від 19.09.2024 р. № 3988. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3988-20#Text> (дата звернення: 11.10.2025).

59. Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку : Інструкція Міністерства фінансів № 291 від 30 листопада 1999 р. Верховна Рада України. URL: [http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/site2/p\\_bills\\_stand\\_laws](http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/site2/p_bills_stand_laws) (дата звернення: 10.10.2025).

60. Проскурня О. М. Техніко-економічне обґрунтування об'єктів енергетичного комплексу. Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки). 2018. № 19 (1295). С. 147–150.

61. Пушкар І. В., Йожикова І. Організаційні аспекти аналізу використання основних засобів підприємства. XVIII International scientific and practical conference «*Innovations in Scientific Research: World Experience and Realities*» (Riga, Latvia, April 10–12, 2024). Riga : International Scientific Unity, 2024. С. 14–16. URL: [https://dspace.ksaeu.kherson.ua/bitstream/handle/123456789/9513/Innovations\\_in\\_scientific\\_research\\_world\\_experience\\_and\\_realities.pdf#page=15](https://dspace.ksaeu.kherson.ua/bitstream/handle/123456789/9513/Innovations_in_scientific_research_world_experience_and_realities.pdf#page=15) (дата звернення: 11.10.2025).

62. Ремонт авто оплачує страхова: як правильно скласти зведену податкову накладну. URL: <https://7eminar.ua/news/7201-remont-avto-oplacuje->

[straxova-yak-pravilno-sklasti-zvedenu-podatkovu-nakladnu](#) (дата звернення: 16.09.2023).

63. Сахацький М., Запша Г., Сахацький М., Дідур Г., Ключан І. Модернізація виробничо-господарської діяльності підприємств і фермерських господарств аграрного сектору в умовах інституційних трансформацій. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. 2021. 5(40). С. 596–608. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v5i40.245250>

64. Сисоєва В., Лисенко Є., Сисоєва І. Облікова політика підприємства: основні рівні регулювання. *Матеріали конференцій МНЛ* (м. Суми, 3 травня 2024 р.). 2024. С. 28–30. URL: <https://archive.liga.science/index.php/conference-proceedings/article/view/933> (дата звернення: 11.10.2025).

65. Скиба Г. І., Солодовник Н. В., Беженар І. М. Облікова політика як засіб створення аналітичної інформації для управлінських рішень та стратегічного розвитку підприємства. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Економічні науки*. 2024. № 4(76). DOI: <https://doi.org/10.32689/2523-4536/76-8>.

66. Слесар Т. М., Шара Є. Ю., Сояльник Д. О. Особливості облікової політики основних засобів. *Modern research in science and education. Proceedings of the 3rd International scientific and practical conference*. BoScience Publisher. Chicago, USA. 2023. Pp. 1009 - 1015. URL: <https://sciconf.com.ua/iii-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-mod>.(дата звернення: 24.10.2024).

67. Тритинник Х. І., Чуницька І. І. Облікова політика підприємств та вплив на фінансову звітність в Україні. *Стратегія розвитку України: фінансово-економічний та гуманітарний аспекти* : матеріали X Міжнародної наук.-практ. конф. (м. Київ, 2023). Київ : Інтерсервіс, 2023. С. 346–349. URL: [https://www.researchgate.net/profile/Z-Urinec/publication/383157449\\_Strategicne\\_upravlinna\\_biznesom\\_v\\_Ukraini\\_pid\\_ca\\_s\\_vijni/links/66bf38fb8d00735592597402/Strategicne-upravlinna-biznesom-v-Ukraini-pid-cas-vijni.pdf#page=346](https://www.researchgate.net/profile/Z-Urinec/publication/383157449_Strategicne_upravlinna_biznesom_v_Ukraini_pid_ca_s_vijni/links/66bf38fb8d00735592597402/Strategicne-upravlinna-biznesom-v-Ukraini-pid-cas-vijni.pdf#page=346) (дата звернення: 11.10.2025).

68. Труш Є. В., Перерва П. Г. Дослідження стану та перспектив

покращення основних фондів промислових підприємств. *Актуальні проблеми сучасної науки: теоретичні та практичні дослідження молодих учених* : матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф. (26–27 квітня 2023 р., Полтава). Полтава : Полтавський державний аграрний університет, 2023. С. 168–169. URL: [https://drive.google.com/file/d/1JBqXqb\\_pUTTgL8aOiN9WCoej1xptWwgN/view](https://drive.google.com/file/d/1JBqXqb_pUTTgL8aOiN9WCoej1xptWwgN/view) (дата звернення: 07.06.2023).

69. Турченко А., Дяговець Є., Лега О. Діагностика бухгалтерських помилок: класифікація та методи виявлення. *Актуальні проблеми сучасної науки: теоретичні та практичні дослідження молодих учених* : матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 14–15 квітня 2025 р.). Полтава : ПДАУ, 2025. С. 323–326.

70. Хмелюк А., Ярмо С. Оцінка ефективності використання основних засобів в умовах невизначеності. *Розвиток обліку, аудиту та оподаткування в умовах інноваційної трансформації соціально-економічних систем* : матеріали XII Міжнародної наук.-практ. конф. (м. Кропивницький, 5 грудня 2024 р.). Кропивницький : ЦНТУ, 2024. С. 347–349.

71. Черкашина Т. В. Проблемні питання обліку основних засобів в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2024. № 9(322). С. 29–36. DOI: <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2024-9-322-29-36>.

72. Чумаченко О., Плетенецька С., Антоненко Т. Управління фінансовим станом підприємств у системі стратегічного менеджменту. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2024. № 1(73). С. 54–65. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2024-73-54-65>.

73. Шацков В. Класифікація основних засобів підприємств суспільного інтересу. *Український економічний часопис*. 2024. № 5. С. 146–152. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2024-5-26>.